

RIDETURISME

i Ringkøbing-Skjern Kommune 2015

HVIDE SANDE
MÆRK VESTERHAVET

Ringkøbing-Skjern Kommune

midt
regionmidtjylland

UDGIVET AF
Ringkøbing-Skjern Kommune
FORFATTER
Liv Mørch Malskær
liv.malskaer@rksk.dk
JUNI 2015

69% af de rideturister, som ikke har deres egen hest med, ønsker mulighed for at medbringe den.

For **66%** af rideturisterne har muligheden for ridning væsentlig betydning for deres valg af ferie.

Det estimerede antal rideturister i Ringkøbing-Skjern 2014 er **24.000 hesteglade gæster**.

Rideturister...

Er ofte **eksperter på deres område** og kræver et rideferieprodukt af god kvalitet.

Søger uforstyrrede, afsides **naturoplevelser** under trygge forhold.

Er **loyale ambassadører** for området og vender tilbage efter den unikke rideoplevelse.

Søger **autentiske** natur-, kultur- og lokaloplevelser.

88%

af rideturisterne vil holde rideferie i Ringkøbing-Skjern igen, og **95%** vil anbefale det til andre.

93%

af rideturisterne mener, at mulighederne for at leje en hest, som passer til rytterens behov, er gode eller meget gode.

28% af rideturisterne på destinationen er danskere og **64%** er tyskere.

Foto: Liv Malskær

Indhold

1. Sammenfatning	1
2. Om undersøgelsen	2
3. Baggrundsviden.....	2
4. Dansk hesteturisme i tal	3
5. Hvem er rideturisterne?	4
6. Livsstilsrytterne og ferierytterne.....	10
7. Adfærd og behov.....	13
8. Ridestierne i Ringkøbing-Skjern Kommune	25
9. Perspektivering og potentialer.....	31
10. anbefalinger	36
11. Litteraturliste	39

Foto: Louise Lodberg

1. Sammenfatning

Naturstyrelsen under Miljøministeriet fremlagde i 2003 en omfattende rapport, hvori man redegjorde for cykel, ride- og vandreres adgangsmuligheder til den danske natur. Rapporten konkluderer, at rytteres adgang til naturen er markant forringet i takt med, at markveje omlægges til dyrkede storarealer, og private fællesveje lukkes for ridning uden yderligere begrundelse. Ridentierne bliver derfor usammenhængende og ubrugelige, og ryttere presses ud af naturen af jægere, lodsejere og tung trafik langs landevejene (Strategiplan for cykel-, vandre- og rideruter af national og regional betydning¹). Situationen, som NST beskrev den for mere end ti år siden, er stadig gældende for Ringkøbing-Skjern Kommune i dag. Rideturister, hesteudlejere og hobbyryttere i området oplever begrænset adgang til naturen. Der mangler sammenhængende rideruter, hvilket er grundlaget for øget turisme og bosætning i forbindelse med ridning.

Nærværende analyse viser, at rideturisterne i kommunen er yderst loyale og meget tilfredse med det hestemateriale, de bliver tilbudt af erhvervsaktører. Faktisk har rideturismen en net promoter score på 89, hvilket er højt sammenlignet med destinationens øvrige tilbud. Ligesom 69% af alle kystturister er rideturisternes reason-to-go naturoplevelser med eftertryk på Vesterhavet - oplevet fra ryggen af en hest (VisitDenmark 2011). Derfor er således problematisk for produktet og dets udvikling, at turisterne vurderer kommunens riderutenet som usammenhængende, utilstrækkeligt markedsført og skiltningen mangelfuld. Erhvervsaktører på området har udviklet sig til trods for, at de har problemer med at tilgå hesteturismens kerneprodukt nemlig naturen. Hesteudlejerne er lokale ildsjæle, som brænder for deres interesse i en sådan grad, at hestene først er blevet en livsstil og efterfølgende en forretning (Kvistgaard Consulting & Firstmove 2008: 15).

Ud over at rideruter tiltrækker rideturister, skaber de også tilflytning af familier og par, som ønsker at bo på landet med hest. Pr. 10 heste, som befinder sig i kommunen, skabes knap et fuldtidsjob, og hestesektoren bidrager med 24,77 mia. kr. i omsætning på landsplan. De danske yderkantsområder er attraktive for hesteejere, idet boligpriserne er lave og naturen til stede, og Ringkøbing-Skjern huser allerede mange erhvervsdrivende stalde og hobbyryttere. I kapitel 10. fremsættes en række anbefalinger, som vil styrke rideturismen og gøre Ringkøbing-Skjern Kommune til en attraktiv hestekommune for rideturister, tilflyttere og det øvrige hesteerhverv med henblik på vækst.

¹ <http://www.sns.dk/udgivelser/2003/87-7279-505-0/html/helepubl.htm>

2. Om undersøgelsen

Som en del af Ringkøbing-Skjern Kommunes overordnede turismestrategi er der sommeren 2014 lavet en triangulær dataindsamling på området for rideturisme. Metoden består i en spørgeskemaundersøgelse blandt kommunens rideturister, general vidensindsamling om rideturisme og kvalitative data i form af strukturerede interviews med erhvervsaktører på området. Branchen præsenteres af de seks største erhvervsaktører i –og i udkanten af kommunen: Nymindegab Ridecenter, Fjand Camping, Vedersø Ridecenter, Søndervig Ranch, Ridecenter Vinterlejegård og Dejbjerg Ridecenter. Bortset fra Fjand Camping, der er begyndt at tilbyde camping med hest i løbet af de sidste fem år, har alle udbydere mere end 10 års erfaring hver især. Herudover er Klitferie og Vedersø Feriehusudlejning I/S blevet interviewet omkring, hvilke former for overnatning, faciliteter og andre tillægsprodukter rideturisterne efterspørger.

Spørgeskemaundersøgelsen beror på 151 individuelle besvarelser indsamlet i perioden juli – september 2014. Besvarelserne er behandlet i SurveyXact², og sammen med den øvrige empiri udgør de grundlaget for nærværende analyse. Alle tal er afrundede, og helheden kan derfor variere med få procenter.

Ud over at undersøge rideturisternes tilfredshed med de eksisterende tilbud, for herved at forbedre rideturismen i kommunen, tilstræber nærværende analyse afslutningsvist at kaste lys over bosætningspotentialer blandt målgruppen.

3. Baggrundsviden

I 2008 beskrev Kvistgaard Consulting & Firstmove tilstanden inden for dansk hesteturisme i rapporten "Hesteturisme i Region Midt" (2008); et tværkommunalt projekt under Region Midtjylland. Her sad Ringkøbing-Skjern Kommunes turismekonsulent med i den tværregionale arbejdsgruppe, som fik udearbejdet rapporten med henblik på at klarlægge rideturismens potentialer på tværs af kommunerne i Region Midtjylland. I rapporten fremhæves samme problemer og potentialer, som følgende analyse med et lokalt sigte belyser inden for kommunegrænsen. Rapporten fra 2008 fremhæver, at "i bund og grund savnes der støtte til turudbydere med hensyn til opstart og den videre udvikling og drift af hesteturisme. Mange

² SurveyXact er en del af Rambøll.

turudbydere og ryttere føler sig ofte "forfulgt" i skove, på veje og stier, idet mange mennesker anser hesten som værende i vejen i trafikken, ødelæggende for grusveje og forstyrrende i forhold til vildtet i jagttiden" (KvistgaardConsulting 2008: 4). Rapporten konkluderer endvidere, at rideferie på egen hest er en rideturismeform i vækst.

Der eksisterer 3,4 km. ridesti i Mumhøje og 11 km ridesti langs Sundø i kommunen primo 2015.

4. Dansk hesteturisme i tal

Hesteturismen i Danmark vurderes at bidrage med en samlet direkte omsætning på 109 mio. kr. (Madsen, Nielsen og Pedersen 2009: 32). Rideturismens andel alene forventes at udgøre 89,4 mio. kr., hestevognsturismens andel forventes at udgøre 15,2 mio. kr., og på baggrund af et estimeret antal overnatninger i forbindelse med udflugter til områder med vildheste vurderes vildhesteturisme at skabe en direkte omsætning på 4,2 mio. kr. (Madsen, Nielsen og Pedersen 2009: 33).

Disse tal stammer fra en undersøgelse af hestesektorens samfundsøkonomiske betydning i Danmark og er foretaget af Landscenter for Heste i 2009. Ringkøbing-Skjern Kommunes naturskønne område og veletablerede udbydere af rideturisme skaber grundlag for et hesteturismeprodukt af høj kvalitet. Spredt i hele kommunen forefindes hesteudlejere, større eller mindre ridecentre og enkelte B&B's med høn-hotels og feriehuse, som tilbyder rideoplevelser til hele familien. I 2010 blev der udsat vildheste af racen Exmoor ved Lundmosen og året efter på Kalvholm i Skjern Enge og ved Skaven Hus. Ringkøbing-Skjern Kommune tilbyder således alle de former for hesteturisme, der er taget højde for i analysen af hestesektorens samfundsøkonomiske betydning.

Ud over den direkte og indirekte omsætning bidrager hesteturismen til en øget omsætning i lokalsamfundets andre brancher. Dette kaldes for den inducerende effekt.

(...) de direkte og indirekte effekter til sammen påvirker de private husholdningers lønindkomst og derved økonomiens samlede privatforbrug. Denne ændring i privatforbruget benævnes den inducerede effekt

(Madsen, Nielsen og Pedersen 2009: 5)

Den inducerede effekt er fastlagt af Dansk Statistiks nationalregnskab og gennemgående for alle brancher. Multiplikatoreffekten er det antal gange, den samlede omsætning skaber et tilsvarende

merforbrug i det omgivende samfund, hvilket for hesteturismen er 2,9972 gange. Hver gang en gæst forbruger én krone på hesteturisme, omsættes der altså for 2,9972 kr. inkl. direkte, indirekte og inducerede effekter (Madsen, Nielsen og Pedersen 2009: 51).

Forbruget i hesteturismen øger således det samlede forbrug i kommunen. For at udregne den totale omsætning inden for et erhverv kan man derfor opstille følgende regnestykke:

Totalmultiplikator x Direkte omsætning = Direkte & indirekte effekter & inducerende effekter

For hesteturismen ser dette regnestykke ud som følger: 2,9972 x 109 mio. kr., hvilket betyder at den totale omsætning er godt 326,7 mio. kr. på landsplan. Heraf anslås aktiviteterne langs vestkysten at udgøre 1/3³. Antallet af rideturister i Ringkøbing-Skjern Kommune 2014 estimeres til 24.000.

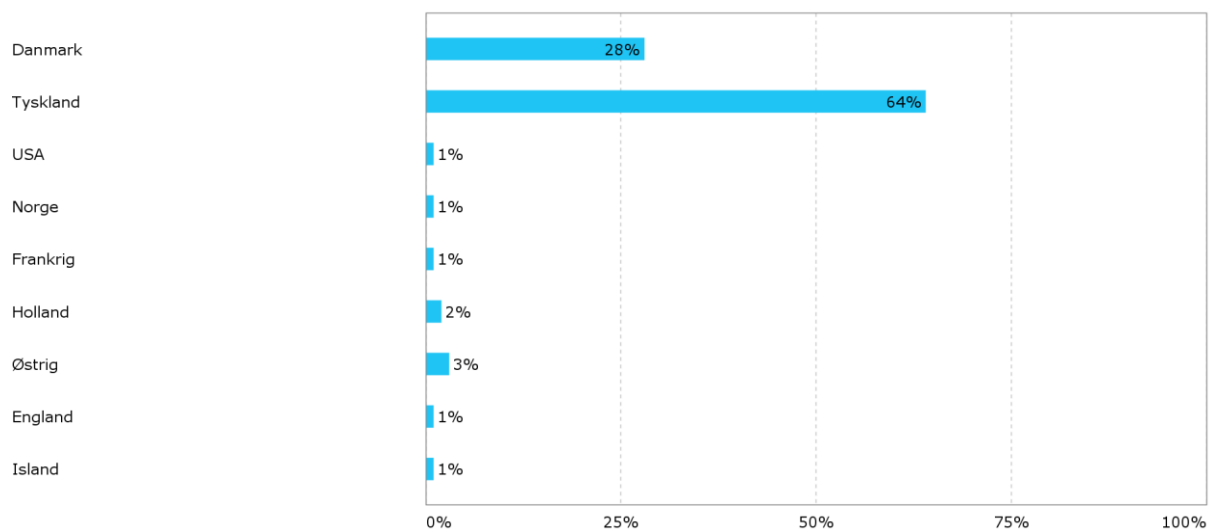
5. Hvem er rideturisterne?

Definitionen af rideturisme er: "En ferie, hvis primære formål for rytteren er at få sociale og aktive oplevelser i naturen på hesteryg sammen med andre" (Hesteturisme i Region Midt, 2008: 6). 28% af rideturisterne i Ringkøbing-Skjern Kommune er danskere og 64% er tyskere (tabel 1). Fordelingen af danske og udenlandske rideturister stemmer overens med kommunens generelle turistsegment beregnet i overnatninger. 17% af kommunens turister er danske, 77% tyske og den resterende del er hovedsageligt fra det øvrige Nordeuropa og Skandinavien. Rideturisternes nationale tilhørsforhold afspejler således det generelle turistsegment.

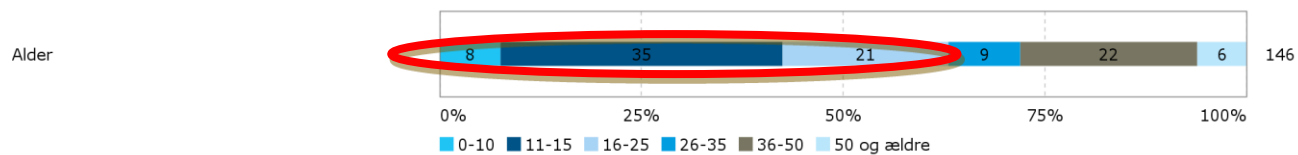
(Turismepotentialeplan for Hvide Sande & Søndervig 2014: 13)

³

[http://www.visitdenmark.dk/da/search/tellus/planning?f\[0\]=im_field_product_category:27350&top_terms\[0\]=im_field_product_category&TLl=20&TLt=40](http://www.visitdenmark.dk/da/search/tellus/planning?f[0]=im_field_product_category:27350&top_terms[0]=im_field_product_category&TLl=20&TLt=40), oktober 2014.

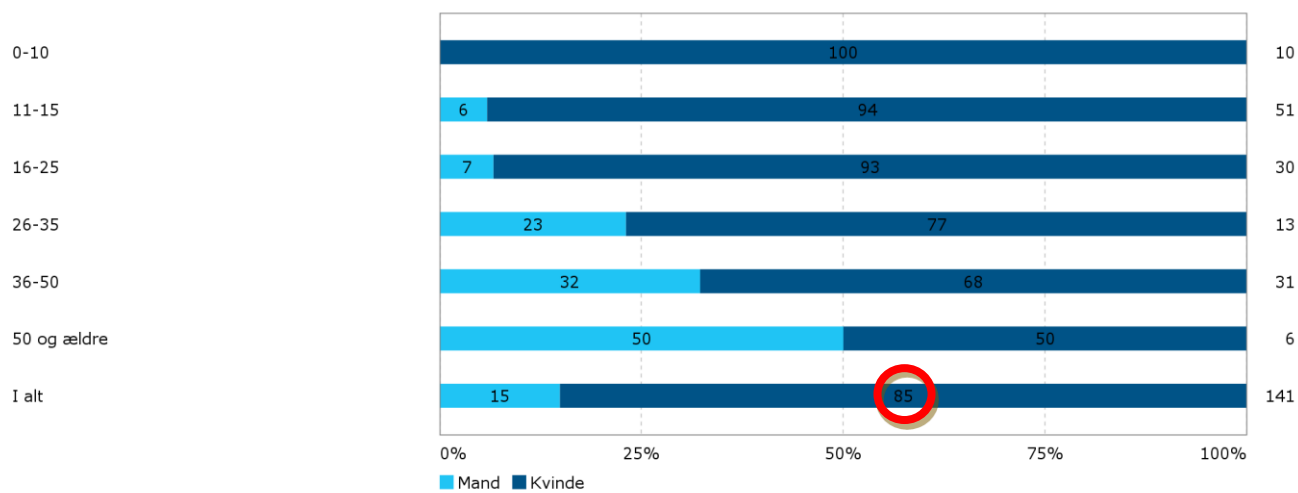

Tabel 1

Tabel 2

Køn krydset med alder

Tabel 3

Tabel to viser, at 85% af rideturisterne er kvinder. Den største gruppe udgør aldersgruppen 11-15 år med 35% (tabel 3). Andelen af registrerede ryttere i Danmark⁴ viser en generel overvægt af kvinder i ridesporten. Kvinderne udgør 69.000 registrerede medlemmer mod kun 9.508 mandlige i 2009, og 44.000 af medlemmerne var endvidere under 19 år⁵. Det tyske sportsforbund, Deutscher Olympischer Sportbund⁶, har ligeledes offentliggjort en rapport, som fastslår at hovedparten af de tyske ryttere er kvinder, og ridning er den fjerde mest populære sport blandt 15-18-årige teenagepiger⁷. De hovedsageligt unge, kvindelige rideturister i alderen 0-25 år afspejler således den generelle alders- og kønsfordeling inden for ridning og udgør den største gruppe rideturister i nærværende analyse med hele 64%.

Tabel 3 viser, at mændenes interesse for rideturisme stiger i takt med alderen. Fra kun at være 6% drenge i alderen 11-15 stiger antallet støt til 7% af de 16-25-årige, 23% af de 26-35-årige og 32% af de 36-50-årige (tabel 3). Endeligt udgør mændene halvdelen af Ringkøbing-Skjern Kommunes rideturister over 50 år. En del af årsagen er, at en del af de mange hesteinteresserede piger og kvinder over tid engagerer deres familie og partner i ridning som fritidsinteresse (Malskær 2013). Hos Vinterlejegård oplever man, at hesteinteresserede døtre og mødre får engageret resten af familien i ridning igennem bane- og senere turridding på ferien. Dette resulterer ind imellem i, at de øvrige familiemedlemmer også udvikler interesse for ridning i mere generel forstand. Børn - herunder de mange unge piger, som finder ridning væsentligt for en god ferie – påvirker familiens ferievalg og trækker i mange tilfælde sine forældre og/eller søskende med ind i rideturismen. Kvinderne er en vigtig målgruppe blandt turister generelt, da de i 79% af tilfældene bestemmer hvor og hvornår, familien skal holde ferie (Star Tours interne undersøgelse blandt 1000 rejsende⁸). At rideturismen i Ringkøbing-Skjern hovedsageligt tiltrækker et kvindeligt publikum, er således ikke nogen hindring for at tiltrække de mandlige turister – tvært imod.

⁴ Dansk Rideforbund, november 2014.

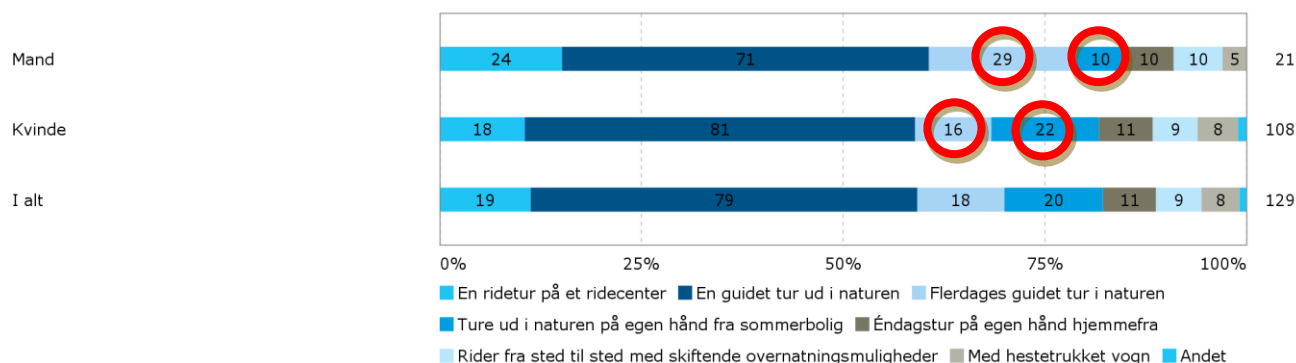
⁵ http://www.denstoredanske.dk/Livsstil,_sport_og_fritid/Sport/Hestesport/hestesport, november 2014.

⁶ www.dosb.de – 2014.10.14

⁷ http://www.germany.info/Vertretung/usa/en/08__Culture__Sports/06/06/Feature__6.html, oktober 2014.

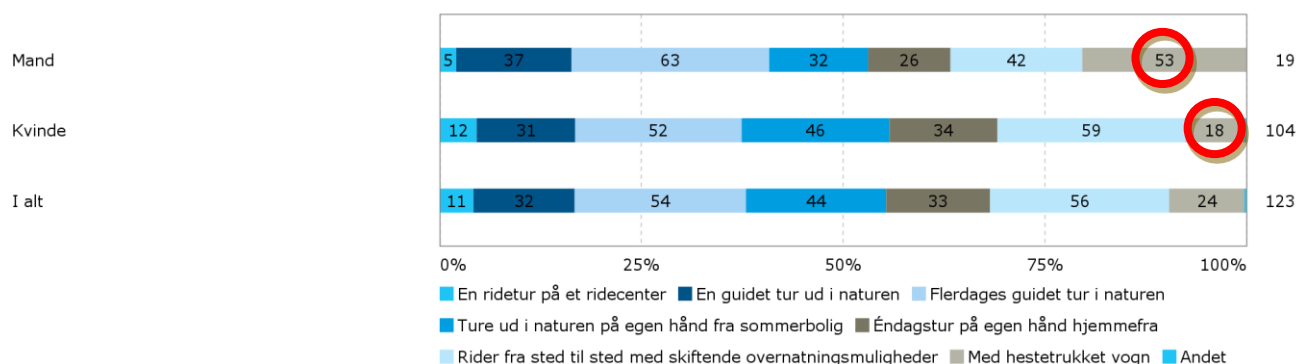
⁸ <http://jyllands-posten.dk/rejser/ECE4593676/hvem-bestemmer-hvor-turen-gar-til/> 2014-10-01.

Hvordan holder du ferie på hesteryg? Krydset med køn. Multiple choice spørgsmål.

Tabel 4

Hvilke ferieformer på hesteryg vil du gerne prøve? Krydset med køn. Multiple choice spørgsmål.

Tabel 5

Der er ingen markant forskel på, hvilken slags rideferie de mandlige og kvindelige rideturister har deltaget i. Dog er der ca. dobbelt så mange kvinder som mænd, der har haft egen hest med og redet ture ud på egen hånd fra sommerboligen, mens ca. dobbelt så mange mænd som kvinder har redet flerdages guidet tur i naturen (tabel 4). Der er heller ikke den store forskel på, hvilke ferieformer på hesteryg mænd og kvinder gerne vil prøve, bortset fra når det handler om hestevognsferie. 53% af mændene mod kun 18% af kvinderne kunne tænke sig at prøve hestetrukket vogn på ferien (tabel 5).

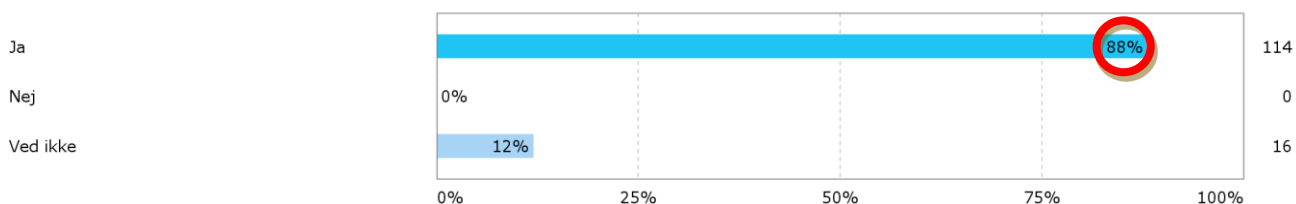
Nymindesgab Ridecenter har sommeren 2014 tilbudt hestevognsture netop med henblik på at give fædre, brødre, kærester og småbørnsfamilier et alternativ til ridning, imens typisk datteren og/eller moderen rider tur. Til trods for at over halvdelen af de mandlige gæster tilkendegiver, at de gerne vil prøve at køre i hestevogn, har Nymindesgab Ridecenter kun haft seks hestevognsture i løbet af sommeren. Fjand Camping fortæller, at de har haft enkelte campister med hestevogn, men at det sker sjældent. I Vemb, Holstebro Kommune, tilbyder Møborg Hestecenter⁹ individuelle hestevognsferier i Klosterhede Plantage, og her har de haft to hestevogne med plads til otte personer booket kontinuerligt i seks uger hen over sommeren. Gæsterne er danske børnefamilier, hvoraf én eller flere familiemedlemmer er ryttere, og sæsonen er ifølge indehaveren begrænset til juli og august. Også Lillebyfjorhest i Skjern tilbyder hestetrukne ture i Skjern Enge men i begrænset omfang. Hestevognsturisme er således ikke en efterspurgt vare i praksis til trods for de svar, rideturisterne har givet.

Langtfra alle rideturister er eksisterende ryttere eller hesteinteresserede. De bliver inspireret af andre til at prøve turistridning. Vinterlejegård og Søndervig Ranch oplever mange førstegangsryttere, der får smag for ridning og bliver faste kunder igennem turistridningen. Søndervig Ranch, som i kombination med en skyde- og go cart bane har specialiseret sig i ponyridning for de mindste, henvender sig primært til børnefamilier. Her kan de små få en trækketur, og uerfarne ryttere kan prøve at ride under trygge forhold. Når en hesteinteresseret person i familien vil ud at ride, kan resten af familiemedlemmerne således også være med, selvom de er uerfarne. Den daglige leder af ranchen fortæller, at en tur på banen eller langs en indhegnet ridedsti i mange tilfælde kan inspirere førstegangsryttere til at lære at ride i sine ferier og/eller efterfølgende på en rideskole hjemme. Søren Vad, underviser og daglig leder af Nymindesgab Ridecenter, forklarer, at kombinationen af naturridning og undervisning skaber kimen til de faste rideturister.

Gæsterne kan få undervisning på banen og blive bedre ryttere samtidig med, at de kan få lov at ride i Blåbjerg Plantage og på stranden ved Vesterhavet. Det kan man ikke i Tyskland. Mange vil også gerne lære at ride eller blive bedre til det på deres ferie. Hvis forældrene fx ikke har råd til at lade deres barn gå til ridning, så er det en fast aktivitet, når de tager på ferie i Danmark. Det skaber mange faste kunder.

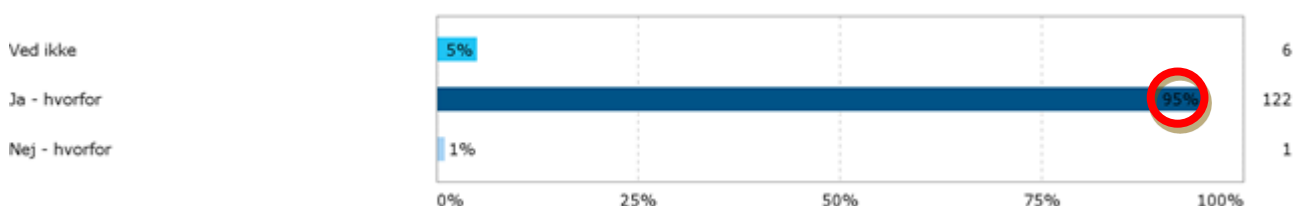
⁹ <http://www.moeborg-hestecenter.dk/22408911>, november 2014.

Vil du holde rideferie her igen?

Tabel 6

Vil du anbefale andre at holde rideferie her?

Tabel 7

Når turisten først har fattet interesse for ridning vender personen ofte tilbage til den samme udlejer, og rideturister er loyale kunder, hvis man ser på tilbagevendelses- og anbefalingsgrad. Tabel 6 og 7 viser, at 88% af rideturisterne vil holde rideferie i Ringkøbing-Skjern Kommune igen, og 95% vil anbefale det til andre. 12% ved ikke, om de vender tilbage, men der er ingen, som svarer, at de med sikkerhed ikke gør. Den ene person, som har svaret nej til at anbefale rideferie i Ringkøbing-Skjern til andre, har ikke givet nogen uddybende kommentar. Overordnet set er rideturisterne meget positive omkring deres oplevelse og ønsker at gentage den, hvilket afspejles i **rideturismens net promoter score på 89¹⁰**.

Vinterlejegård fortæller, at 80% af deres gæster er gengangere fra tidligere år, og halvdelen af dem kommer op mod to-tre gange om året for at ride ved Vesterhavet. Også Nymindegab Ridecenter, Søndervig Ranch og Vedersø Ridecenter oplever, at mange af både de danske og udenlandske gæster er gengangere. De 95% af rideturisterne, som vil anbefale området til andre, fungerer som ambassadører for Ringkøbing-Skjern i både Tyskland og Danmark.

¹⁰ Surf turisme har til sammenligning en net promoter score på 51.

6. Livsstilsrytterne og ferierytterne

Fælles for rideturisterne er, at de oplever ridning i naturen som afstressende og rekreerende uanset rytterfærdigheder (Malskær 2013:72). Dog kan man opdele gæsterne i to grupper: livsstilsryttere og ferieryttere.

1) Livsstilsryttere

- *Har egen hest eller rider jævnligt på andres.*
- *Identificerer sig med dét at være rytter og en del af en hestekultur.*
- *Vil gerne på ferie med egen hest + eget udstyr og planlægger ferien omkring ridning.*
- *Er eksperter på sit område og søger unikke kultur- og naturoplevelser til hest.*
- *Kræver et veluddannet hestemateriale af god kvalitet.*

2) Ferieryttere

- *Har ikke egen hest men interesse for heste - ofte via medrejsende.*
- *Er uøvede/lettere øvede ryttere, der bruger ridning som et indslag på ferien.*
- *Har behov for at låne hest og udstyr (sadeltøj + rytterudstyr).*
- *Kræver et roligt, tillidsvækkende og børnevenligt hestemateriale uagtet hestens øvrige kvalitet.*
- *Ønsker mulighed for at lære at ride på bane/i naturen og guidede ture ud i naturen.*

(Malskær 2013: 46-50)

Boks 1

Har mulighederne for ridning væsentlig betydning for dit valg af feriedestination?

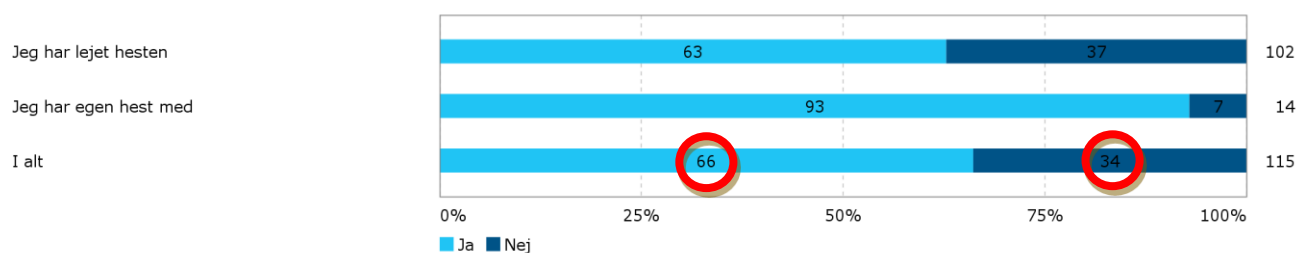
Krydset med: Alder

Tabel 8

Har du lejet hesten?

Krydset med: Har mulighederne for ridning væsentlig betydning for dit valg af feriedestination?

Tabel 9

Livsstilsrytteren

Livsstilsrytterne er de 66% af rideturisterne, som prioriterer ridning højt, når de vælger feriedestination. De rejser sammen med en ven(inde) eller partner og vil gerne have muligheden for at tage deres egen hest med. Hvis flere i familien er hesteinteresserede, rejser de gerne som familie, men det er sjældent, at hele familien vil med på rideferie. Er livsstilsrytteren alene om sin interesse, dyrker turisten sin hobby på ferien med andre ligesindede. Det kan være udvalgte familiemedlemmer, venner eller mere tilfældige rejsekompanjoner.

Livsstilsrytterne er mere eller mindre erfarne ryttere, der dyrker ridning som en hobby. De rider minimum to dage i løbet af ferien og oftest længere ture. Rideturisterne, som har medbragt egen

hest på ferien, tilhører segmentet livsstilsryttere, idet mange livsstilsryttere netop har egen hest (tabel 9).

Ridning og konceptet rideferie indgår som en del af segmentets identitet og livsstil. De søger ofte afsides og uforstyrrede naturoplevelser sammen med udvalgte andre, hvor ro og nærvær med heste og mennesker er i centrum (Malskær 2013: 31). Det stiller krav til kvaliteten af turismeproduktet, idet livsstilsrytterne efterspørger veluddannede heste, storslåede naturoplevelser og gode muligheder for opstaldning tæt på overnatningsstedet. De har allerede erfaringer med ridning i naturen og søger ekstraordinære ride- og naturoplevelser, som adskiller sig fra hverdagens. Dette tilbyder Danmarks geografisk største kommune.

Omkring halvdelen af pigerne på 0-15 år synes, at ridning er den vigtigste aktivitet på familieferien. De mange unge hesteinteresserede piger tilhører således livsstilsrytterne og trækker sin familie med ind i hesteturismen (tabel 8). Herved opstår også en betragtelig del af segmentet ferierytterne, som er de rideturister, der bruger ridning som et indslag på – men ikke et mål for ferien.

Ferierytteren

Ferierytterne er de gæster, der bruger ridning som et rekreativt indslag på ferien men ikke er afhængige af ridemulighederne på feriedestinationen. De rejser ofte som familie og aldrig med egen hest. Den anden halvdel af aldersgruppen 0-15 år tilhører denne gruppe.

Mange kommer forbi og tænker, at det kunne da være sjovt at prøve. Vi har jo både aktiviteter for drenge og piger med ponyridning, skyde- og go-cartbane, så der er noget for hele familien. Nogen kommer så igen næste gang, de er i sommerhus, fordi det nærmest bliver en tradition. Vi tilbyder ridning for alle, så alle kan prøve det.

Louise Lodberg, Søndervig Ranch.

Mere end 90 % af de 26-50-årige svarer, at mulighederne for ridning har væsentlig betydning for deres valg af feriedestination. De fleste livsstilsryttere tilhører således det voksne publikum mens omtrent halvdelen af ferierytterne består af børn og unge (tabel 8). Som beskrevet i forrige afsnit kan ferieryttere udvikle sig til livsstilsryttere, og de to kategorier skal betragtes som vejledende frem for klart adskille.

Højsæson og helårsturisme

Mens ferierytterne i høj grad er tilknyttet feriehusudlejningssæsonen, er livsstilsrytterne målgruppe for helårsturisme. Vinterlejegård, Vedersø og Nymindegab Ridecenter fortæller, at de 36-50-årige fortsætter med at komme i skuldærsæsonen. I denne periode kommer de uden familien sammen med andre livsstilsryttere for at ride ved havet.

De piger, som er kommet her som små med deres familier, bliver ved med at komme efter, de er blevet store og er flyttet hjemmefra. Nogen af dem får også kæresten med efterhånden – og så pludselig kommer han med alt udstyret og skal ud at ride alle dagene. Vi havde også en mor med hendes to døtre og bedstemoren i en hel uge. Bedstemoren var 72 år og havde aldrig siddet på en hest før, men efter en trækketur kunne hun pludselig godt forstå, hvorfor hendes piger synes, det er så sjovt. Nu vil hun booke en af vores lejligheder hen over julen til dem.

John Rasmussen, Vinterlejegård.

Ridning ved Vesterhavet er ikke kun forbundet med sommer og sol men har et stort helårspotentiale. Ryttere foretrækker tørvejrs men er ikke afhængige af varmegrader, vindstilhed eller sommerferie for at tage en pause fra hverdagen på hesteryg. Ridning lægger tvært imod op til at opleve naturen iklædt alle årstiderne. Om efteråret og vinteren, når bladene skifter farve og bølgerne går højt, er den vestjyske natur stadig en imponerende kilde til rå og autentiske naturoplevelser i sadlen og dermed en reason to go.

7. Adfærd og behov

Rideturisterne i Ringkøbing-Skjern Kommune tiltrækkes ligesom kommunens øvrige turister af områdets smukke natur og Vesterhavet. I "Turismepotentialeplan for Hvide Sande & Søndervig" står beskrevet, at 70% af Ringkøbing-Skjern Kommunes turister vælger destinationen grundet naturen, og man anbefaler at skabe bedre og mere sammenhængende adgang til naturen for forskellige brugergrupper (Kilde: Turismepotentialeplan for Hvide Sande & Søndervig 2014: 34).

De kommer for at ride på stranden - især tyskerne. Det er forestillingen om en galoperende hest i vandkanten med vind i håret og blafrende manke. Det kan de jo ikke derhjemme. Derfor er det også helt afgørende, at vi har adgang til ridning langs stranden og gerne i klitterne fx parallelt med vestkyststien.

John Rasmussen, Vinterlejegård.

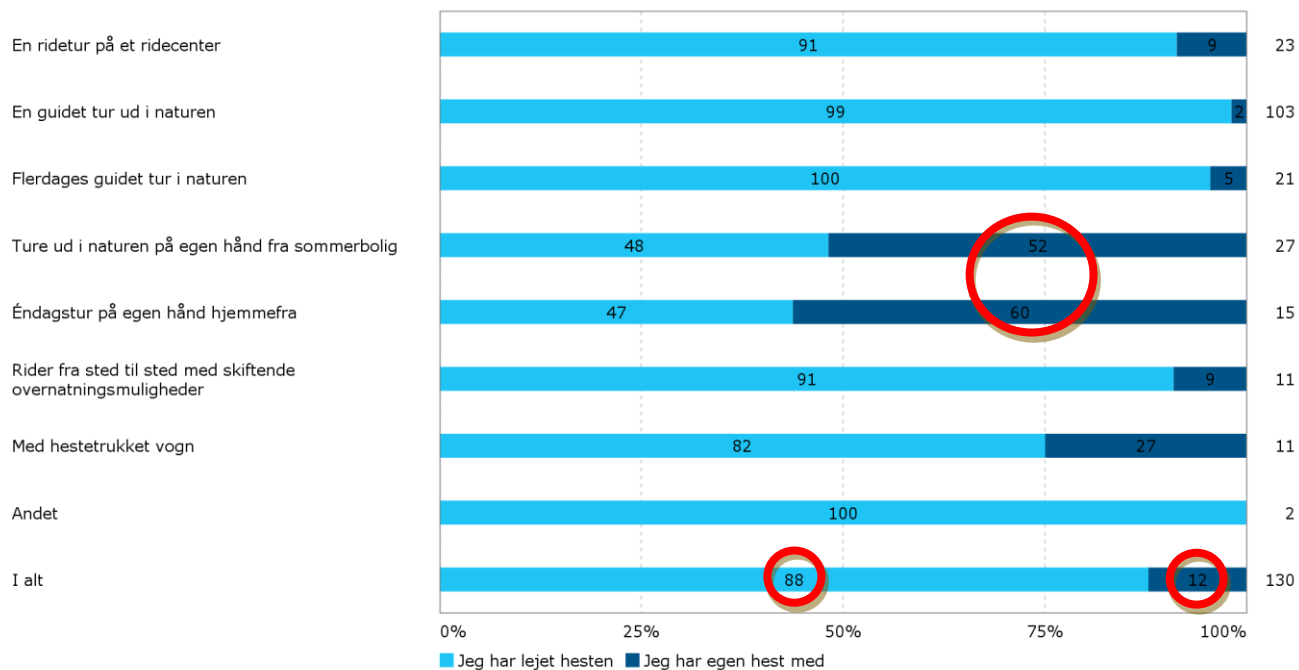
Rideturisterne siger

Spørgsmål: vil du anbefale andre at holde rideferie her? Hvis ja – hvorfor?

- *Super forhold på campingpladsen, flotte ruter i Husby Klitplantage.*
- *Pragtfuldt sted, hvor man kan være tæt på naturen og dyrene - der er dog mange steder vi ikke må ride.*
- *Fordi det er en stor naturoplevelse at være på lang rideferie fra sted til sted, og fordi landskabet ved havet og fjorden er fantastisk.*
- *Flot natur og hyggeligt, men ville være godt med flere sammenhængende rideruter og faste folde til hestene ved overnatningsstederne.*
- *Man lærer hurtigt at ride på denne måde, og det er dejligt at ride i naturen.*
- *Det er et fantastisk naturområde, super natur, super heste.*
- *Den flotte natur, stranden, de gode heste.*
- *Skønt landskab, ridning i klitterne og på heden er muligt.*
- *Gode muligheder for rideture ved stranden og i klitterne.*
- *Rideturene på stranden er vidunderlige.*
- *Skønt landskab, men der mangler markeringer og skiltning.*
- *Fordi man kan ride nogle skønne ture på stranden.*
- *En tur på islænder ved Vesterhavet er en oplevelse ud over det sædvanlige.*

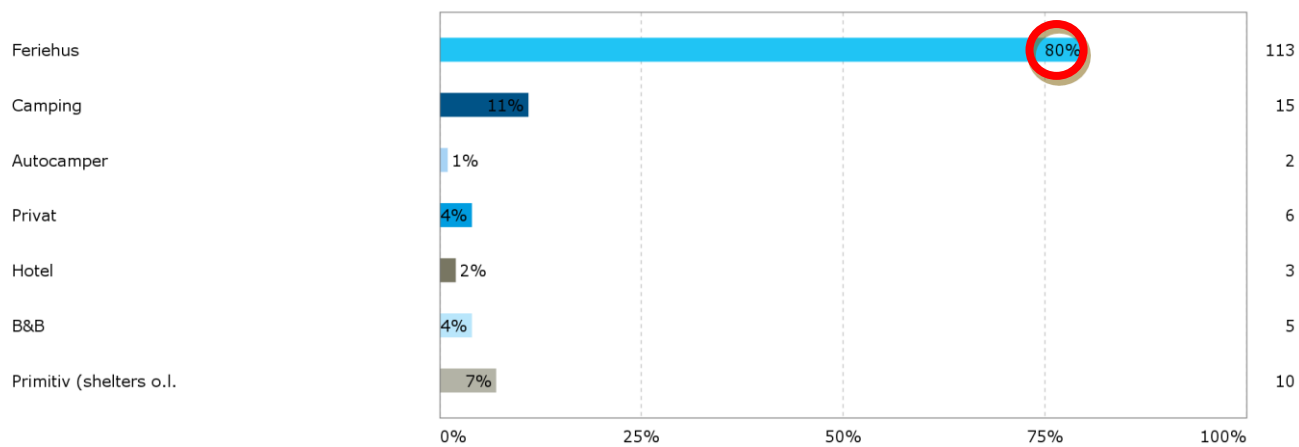
Boks 2

Har du lejet hesten? Krydset med: Hvordan holder du ferie på hesteryg?

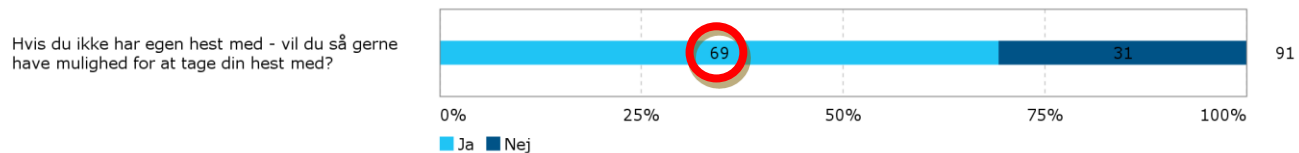

Tabel 10

Hvor overnatter du?

Tabel 11

Tabel 12

Ud over kommentarerne i boks 2 høster hesteturismeudbydere generelt ros fra deres gæster. Mange skriver om god, afslappet stemning, søde værtspar og gode heste. 88% og dermed langt størstedelen af gæsterne har lejet den hest, de rider på i ferien (tabel 10). Ud over et enkeltstående tilfælde, hvor turisten både havde medbragt sin egen og lejet en hest, vælger turisterne enten det ene eller det andet. Kun 12% havde medbragt sin egen hest, og heraf var 82% danskere.

En del af årsagen til at det næsten udelukkende er danskere, som tager hesten med på ferie, kan skyldes transporten fra udlandet. Dog er transporttiden fra Nordtyskland til Ringkøbing-Skjern ikke afgørende for, hvorvidt tyske turister tager deres hest med på ferie eller ej. 69% af rideturisterne, som ikke har haft egen hest med, ønsker mulighed for at medbringe den (tabel 12). Heraf udgør hollændere og østrigere en lille andel på 5%, danskerne 24% og tyskerne 71%. De tyske gæster ønsker altså også mulighed for at tage deres egen hest med på ferie. Dette segment tilhører i høj grad de 66% livsstilsryttere, for hvem ridning har væsentlig betydning for valg af ferie (tabel 8).

At tage sin egen hest med over grænsen til Danmark som privatperson kræver et treaces certifikat. Certifikatet er et bevis på, at hesten er i fysisk og psykisk form til at gennemføre rejsen. Certifikatet erhverves gennem den lokale kredsdyrlæge og varer 10 dage, hvorefter et nyt certifikat skal udstedes i det pågældende land, før hesten kan føres tilbage over grænsen. Herudover kræver transporten at hestens pas, bilen – og trailerens registreringsattest samt førerens lovpligtige kørekort medbringes på rejsen. Disse oplysninger samt muligheder for overnatning med hest er en forudsætning for, at de tyske rideturister begynder at tilkøbe flere services til heste.

Rideturisterne er ressourcestærke og villige til at bruge penge på rideoplevelser, især hvis det er feriens formål. I den højest forbrugende ende af skalaen befinder livsstilsrytteren sig, som også bruger flere dage på rideaktiviteter end ferierytteren, som befinder sig i en lavest forbrugende ende og tilbringer færre dage med hesterelaterede aktiviteter.

Ikke alle erhvervsaktører, som udlejer heste, tilbyder opstaldning. På Vinterlejegård har de mellem 30-40 gæster årligt, som opstalter deres egen hest på stedet og bor i Vinterlejegårds hytter. Herudover tilbyder et begrænset antal B&B's og såkaldte hø-hoteller opstaldning. Fjand Camping i Holstebro Kommune står for 11% af overnatningerne med egen hest og omsatte i 2014 for 50.000 kr. herved. Til sammenligning fortæller Fåborg Camping, som ligger langs Riderute Sydlyn, at de samme år har haft 100 overnattende gæster med hest, som udelukkende skyldes rideruten.

Ikke overraskende overnatter 80% af rideturisterne i feriehus ligesom kommunens øvrige gæster. 18% svarer, at de synes mulighederne for at finde høn-hoteller i kommunen er *meget ringe, ringe* eller *hverken eller*, og det samme antal gæster svarer, at de er *gode* eller *meget gode*. Resten svarer *ved ikke*, idet de lejer hest.

Rideturisterne i Ringkøbing-Skjern Kommune efterspørger således flere faciliteter og overnatningsmuligheder til hest og rytter. Ca. ¼ af gæsterne med egen hest svarede, at mulighederne for at finde overnatning med hest/opstaldning var *gode*, halvdelen svarede *hverken eller*, og den sidste ¼ svarede *ringe* og *ved ikke*.

Livsstilsrytterne med egen hest overnatter hovedsageligt i eget eller lejet feriehus med opstaldning. Dette fremgår af tabel 11, som

viser at langt størstedelen af de ryttere, som medbragte hest, rider ture ud i naturen på egen hånd og éndagsture ud fra ferieboligen. De 69%, som gerne vil have mulighed for at medbringe hest, ønsker at overnatte med hesten i sin nærhed, fx opstaldet ved feriehuset, på et ridecenter med udlejningshytter eller i shelters med hvilefolde i naturen.

En vigtig del af årsagen til at rideturisternes overvejende utilfredshed med mulighederne for at finde overnatning med opstaldning skyldes manglende information om overnatningssteder samt manglende tilbud i området. Kun 4% benyttede B&B, og 7% overnattede i shelters til trods for, at stort set alle shelters mangler hvilefolde og adgang til vand (tabel 11). Vedersø Feriehusudlejning fortæller, at de modtager mange henvendelser vedr. opstaldning, som er en mangelvare blandt sommerhusene. Også Søndervig Ranch og Nymindegab Ridecenter oplever en stigende efterspørgsel på overnatning med opstaldning. For at ferie med egen hest kan udbredes i

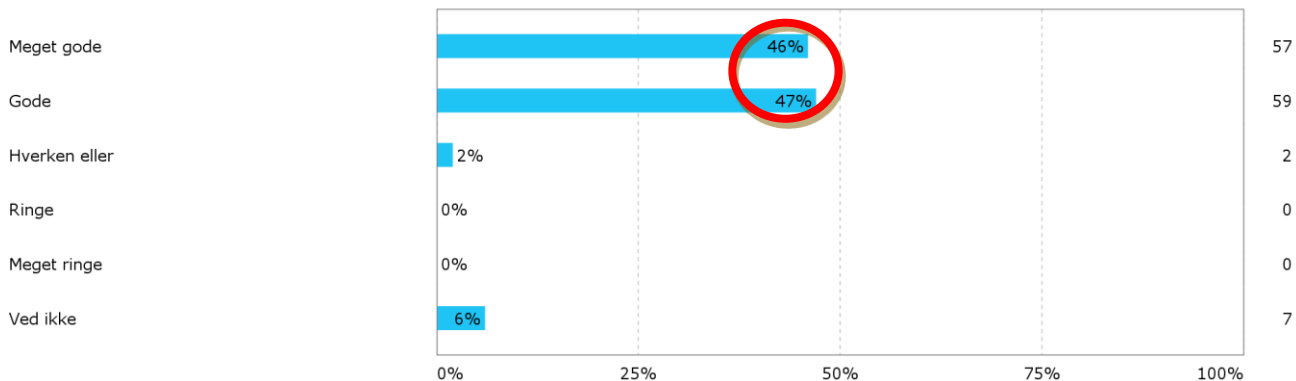
Hvor vil du gerne overnatte med hest?

- *På et ridecenter*
- *Telt/hytte på campingplads eller i shelters*
- *Feriehus*
- *Hytte med fold til hesten*
- *Primitivt*
- *Vikingemarkeder*
- *Et sted, hvor der er en fast fold og vand til hestene*
- *I naturen*
- *Shelters eller B&B med opstaldningsmuligheder*
- *I et sommerhus med stald og/eller fold*
- *Høn-hotel*
- *Tæt på stranden*
- *På et ridecenter med ferielejligheder.*

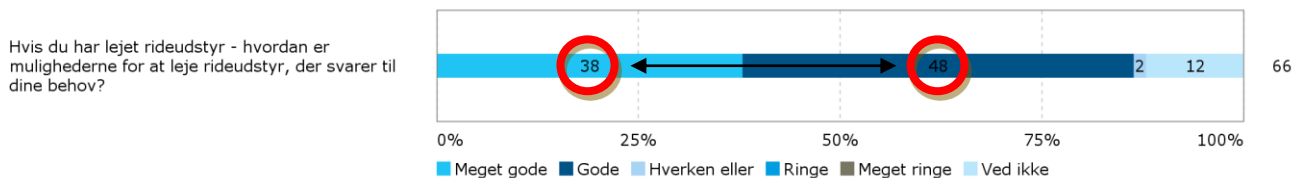
Boks 3

kommunen skal disse tilbud være lettere tilgængelige - også for udenlandske turister, især den tysktalende del.

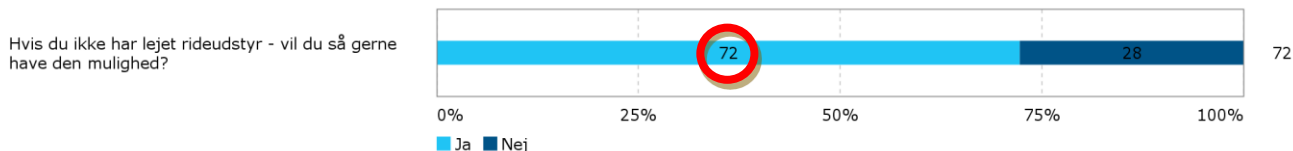
Hvis du har lejet hesten - hvordan er mulighederne for at leje hest ift. dine behov?

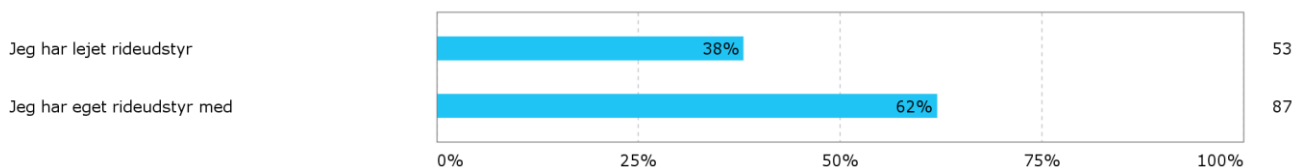
Tabel 13

Tabel 14

Tabel 15

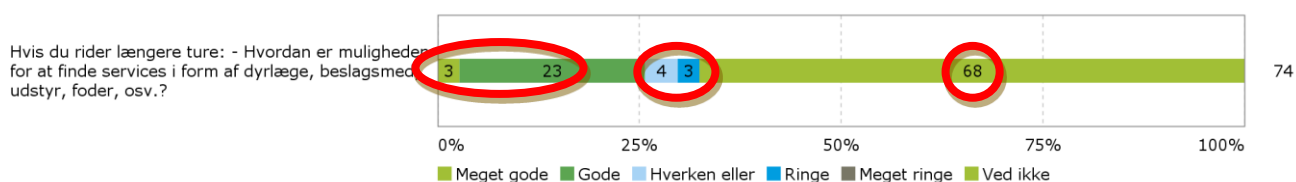
Tabel 16

Som tidligere nævnt roser rideturisterne værtsskabet, hestene og den vestjyske natur. Den eftertragtede rekreative naturoplevelse kræver, at turisten føler sig tryk ved sin hest, guide og situationen i øvrigt. 93% af rideturisterne i Ringkøbing-Skjern Kommune mener, at mulighederne for at leje en hest, som passer til rytterens behov, er gode eller meget gode (tabel 13). Kommunens erhvervsaktører tilbyder altså et godt og kundevenligt hestemateriale og formår at matche sine gæster med den rette hest.

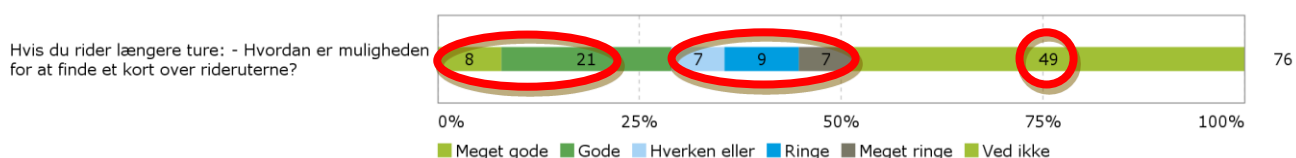
Til gengæld efterspørger flere af aktørerne bedre muligheder for adgang til den eftertragtede natur uden at skulle færdes langs trafikeret vej. Mødet med biler og andre motordrevne køretøjer er en stressfaktor, idet hestens flugtinstinkt potentielt aktiveres til fare for rytterens sikkerhed. Trafik er ligeledes forstyrrende for den rene naturoplevelse og skaber mentalt støj i den ellers afstressende og naturnære oplevelse.

38% af gæsterne har lejet rideudstyr. Heraf synes 86% at mulighederne for at leje udstyr svarende til turistens behov er *meget gode* eller *gode* (tabel 14). Begrebet rideudstyr dækker i denne sammenhæng over sadeltøj (sadel, hovedtøj) og rytterudstyr (ridebukser, ridesko, handsker, pisk og hjelm). På baggrund af interviews med erhvervsaktørerne, som udlejer eller udlåner udstyret, vurderes de 38% til hovedsageligt at tilhøre ferierytterne, og det lånte udstyr er fortrinsvist handsker, ridesko, pisk og hjelm (tabel 16). 12% af rideturisterne, der lånte udstyr, har svaret *ved ikke*, angiveligt fordi de ikke har viden eller erfaring til at vurdere udstyret i forhold til deres behov (tabel 14).

62% af gæsterne svarer ja til, at de selv har medbragt udstyr (tabel 16). Dette er i høj grad livsstilsrytterne, som i forvejen har udstyret til rådighed og på forhånd har besluttet, at de skal ride på ferien. Også dette udstyr dækker over rytterens udstyr, idet sadeltøj altid udlånes sammen med hesten og sjældent eller aldrig medbringes af rideturisterne selv. 72% af livsstilsrytterne vil gerne have muligheden for at leje udstyr under ferien, imens 28% til enhver tid foretrækker at have sit eget udstyr med (tabel 15).

Tabel 17

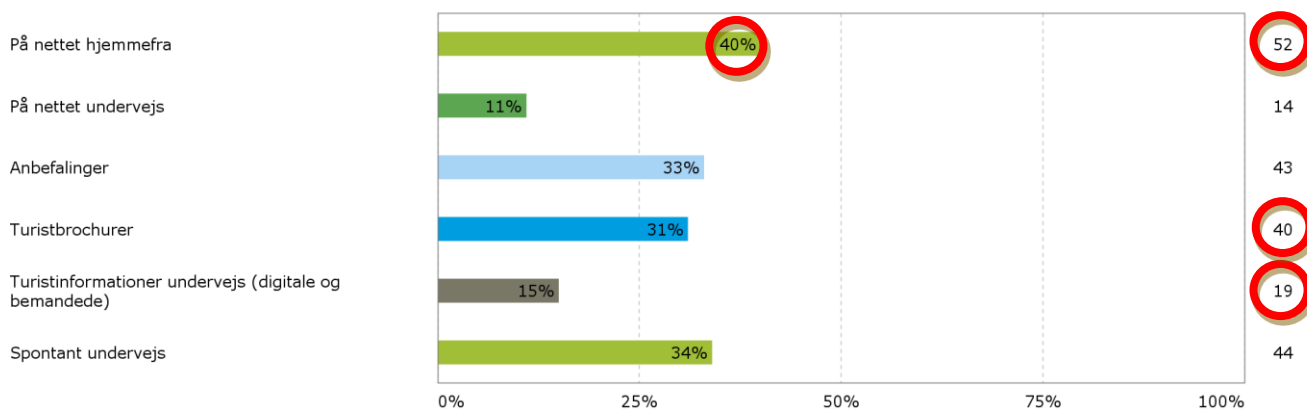

Tabel 18

68% af rideturisterne svarer *ved ikke*, når de bliver spurgt om, hvordan mulighederne er for at finde services til heste i form af beslagsmed, dyrlæge, udstyr mm. (tabel 17). Dette skyldes delvist, at langt fra alle livsstilsryttere med egen hest oplever behov for disse services på ferien. Dog skyldes det i højere grad, at mange af langtursrytterne har lejet hesten, og derfor ikke har ansvaret, hvis hesten taber en sko, bliver syg eller tøjlen knækker. Ca. 25% mener, at mulighederne er *meget gode* eller *gode*, og få svarer *hverken eller* og *ringe*. Mulighederne for at finde hesterelaterede services må derfor vurderes som udemærkede.

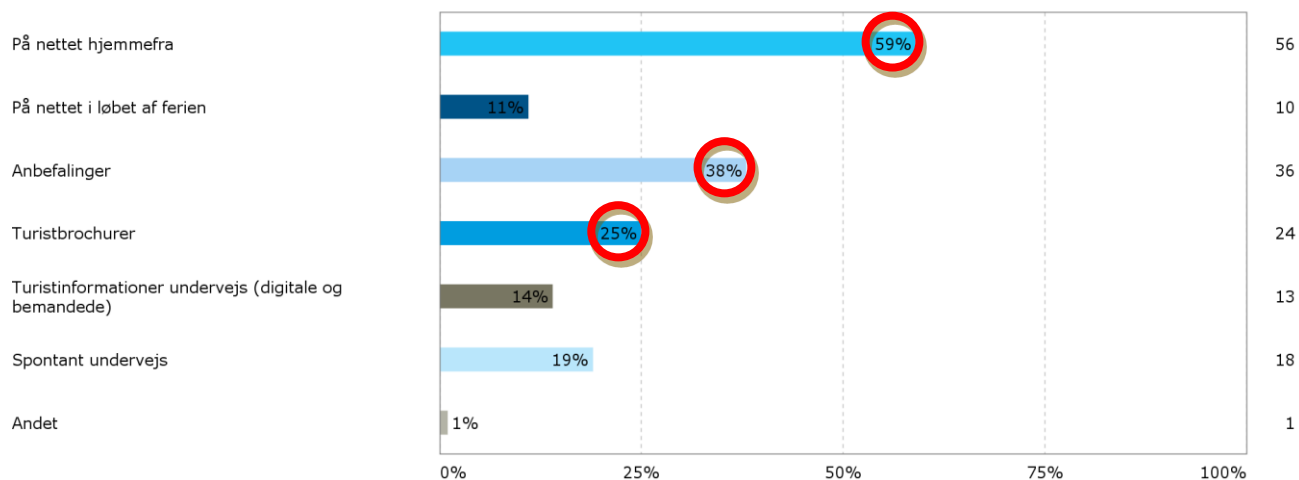
Mulighederne for at finde et kort over ridestierne i Ringkøbing-Skjern Kommune er mindre gode. Dette skyldes i høj grad, at der ikke er nogen ridestier ud over de to afmærkede stier i henholdsvis Mumhøje og langs Sundø tilgængelige på kommunens kort kaldet Stifinderen. Ca. 30% angiver, at muligheden for at finde ruter er *meget gode* eller *gode*. Halvdelen svarer *ved ikke*, fordi de tilhører de 79%, som har fået en guidet tur ud i naturen og derfor ikke har erfaring med at finde ridestier. Ca. 25% svarer, at mulighederne er *hverken eller*, *ringe* eller *meget ringe*, og denne andel består af livsstilsrytterne med egen hest, som har forsøgt at finde kort over længere, sammenhængende ruter i området uden held. Der findes således ikke tilstrækkeligt kortmateriale med ridestier til gæsterne.

Hvordan finder du frem til rideruterne?

Tabel 19

Hvis ridning har en væsentlig betydning for dit valg af feriedestination, hvorfra har du kendskab til vores egn som feriemål?

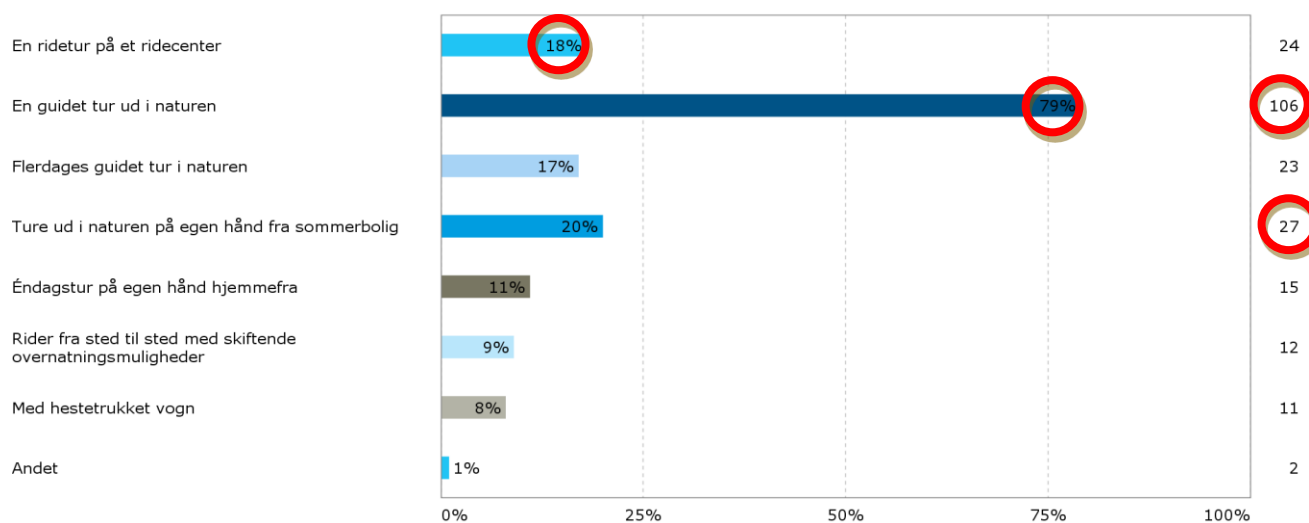
Tabel 20

Livsstilsrytterne med egen hest skal tilbydes bedre muligheder for at finde kort over ridestierne - især på nettet, hvor 40% af gæsterne i Ringkøbing-Skjern Kommune kigger efter ridestier. 7% af livsstilsrytterne, som finder frem til ruterne på nettet hjemmefra, mener at mulighederne for at finde rideruter er *meget ringe*. 33% af gæsterne, som finder ruterne på nettet undervejs på ferien, mener det samme.

Den negative vurdering af mulighederne for at finde ridestier online er problematisk, idet 59% af rideturisterne, for hvem ridning har en væsentlig betydning for deres valg af feriedestination, har kendskab til Ringkøbing-Skjern som ridedestination via internettet (tabel 20). Mange af gæsterne planlægger og bestiller deres ferie online, og det er helt afgørende, at de kan finde udbuddet her. Ellers vælger de en anden destination. 38% - og dermed en betragtelig del - har fået området anbefalet af venner og bekendte, nemlig de loyale rideturister, som kender til området og vil anbefale det til andre. 25% er gjort bekendt med området via turistbrochurer (tabel 20).

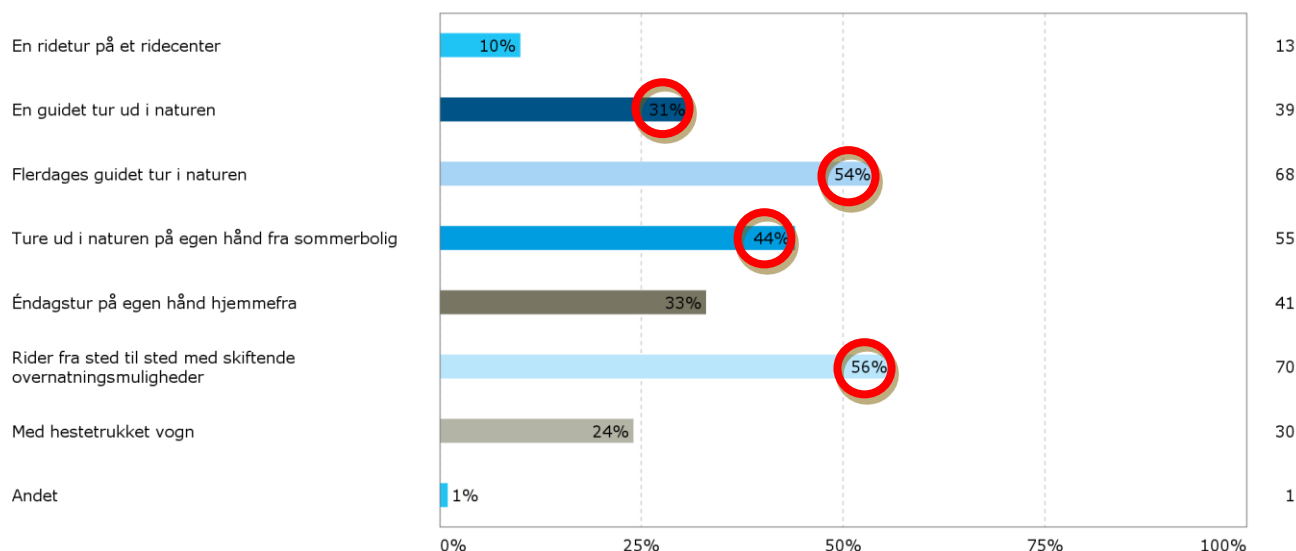
Knap halvdelen af de 19 personer, som finder rideruterne via turistinformationer undervejs, er tilfredse med mulighederne for at finde ridestier. 1/3 af de 52 personer, som finder frem til ruterne hjemmefra via nettet, og de 40 personer, som finder dem i turistbrochurer, er ligeledes tilfredse (tabel 20). Andelen af tilfredse rideturister, hvad angår tilgængeligheden af stiinfo, er alt for lav, hvilket svækker området som rytterdestination. Livsstilsryttere, som kun sjældent benytter guidede ture, skal have mulighed for at finde kort over kommunens ridestier digital og i kortform.

Hvordan holder du ferie på hesteryg?

Tabel 21

Hvilke ferieformer på hesteryg vil du gerne prøve?

Tabel 22

Tabel 21 og 22 viser, hvilken slags rideturisme gæsterne i kommunen har benyttet, og hvilken slags, de gerne vil prøve. 18% har prøvet en ridetur på et ridecenter og er de ferieryttere og mindre børn, som vil prøve ridning under trygge rammer eller øve sig på en ridebane (tabel 21). Til sammenligning ønsker kun 10% ferieryttere og ingen livsstilsryttere at prøve baneridning. Derimod er flerdages ridetur i naturen, ture ud i naturen på egen hånd fra sommerbolig og at ride fra sted til sted med skiftende overnatningsmuligheder populære ønsker (tabel 22). Disse ønsker i kombination med ønsket om mulighed for at holde ferie med egen hest skal i højere grad understøttes af bedre overnatnings- og opstaldningstilbud, sammenhængende rideruter og såvel digitale som fysiske kort over ridestierne.

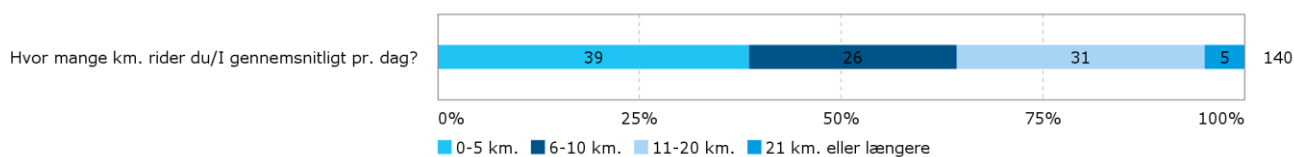
79% af rideturisterne og dermed langt størstedelen har fået en guidet tur ud i naturen. Dette hænger sammen med naturen som den foretrukne kulisse for ridning (22). 89% af de 106 rideturister, som deltog på guidede ture ud i naturen, havde lejet hesten. Kun 31% ønsker dog at prøve denne rideform, idet naturridning i mere selvstændige og længerevarende former, fx flerdages ture med skiftende overnatninger og ture ud fra ferieboligen, er mere populære. 88% af de 55 gæster, som red ture ud på egen hånd fra sommerboligen, er livsstilsryttere, som havde hesten med på ferie (tabel 21). Det er i høj grad også dette segment, som har ture ud i naturen på egen hånd, éndagstur på egen hånd hjemmefra og at ride fra sted til sted med skiftende overnatninger øverst på ønskesedlen (tabel 22).

Sommeren 2014 gennemførte Vinterlejegård en fem-dages ridetur med skiftende overnatningssteder. Seks personer i alderen 11-42 år deltog på lejede heste, og undervejs besøgte gruppen Esehytterne, Glaspusteriet Blåbjerg, Bork Vikingehavn, Bundsbæk Mølle, Bundsbæk Jernalderby og Bundsbæk Mose. Turen blev positivt evalueret trods manglende ridestier og markeringer langs mange strækninger. Herudover mangler der vand og hvilefolde ved alle shelters på ruten. Også Kim Clausen, Dejbjerg Ridecenter, efterspørger muligheder for at udbyde flerdages rideture i området omkring Skjern Å. Dette forudsætter, at der udlægges sammenhængende ridestier og anlægges et trampespor langs Drivevejen for at skabe sammenhæng med Skjern Enge fra Dejbjerg Plantage. Disse initiativer spiller ind i indsatsen, der er lavet under projektet Skjern Å Naturturisme¹¹, som tilskynder, at erhvervsaktører i området skaber vækst i områdets naturturisme. Projektet sluttede i juli 2015 og etablerede bl.a. et hø-hotel i Ådum med hvilefolde og shelters¹². Der etableres endvidere en hvilefold ved Pumpestation Nord shelters i samarbejde med Naturstyrelsen i løbet af 2015.

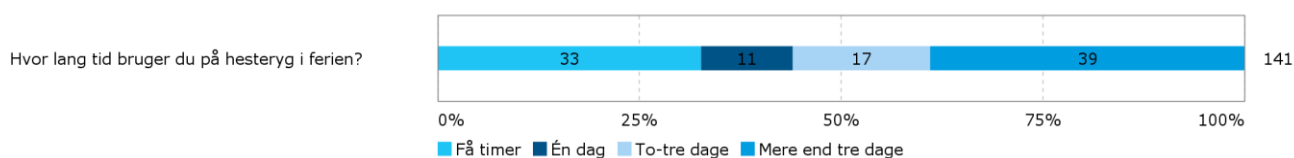
Én procent af rideturisterne har deltaget i vikingemarkeder med hesteshow i Bork Vikingehavn, som er en del af Ringkøbing-Skjern Museums levende museer (tabel 21). Heste, i dette tilfælde islandske, indgår således også i andre turistprodukter end hesteturismen alene.

¹¹ <http://www.skjerna.info/afledte-projekter/skjern-aa-naturturisme/319-naturturisme-mode-11-12-13-i-borris>, november 2014.

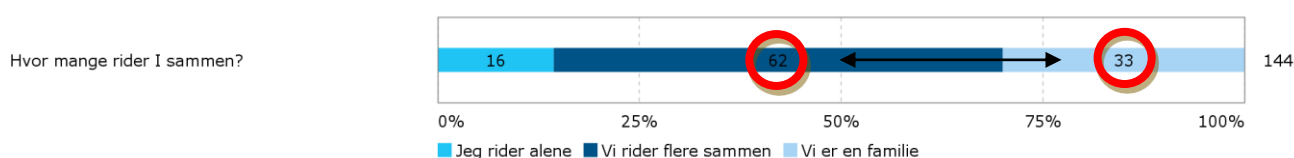
¹² <http://staldtanholm.dk/DK/Hø%20hotel.aspx> juli 2015.

Tabel 23

Tabel 24

Tabel 25

Ridning er en social aktivitet, hvad enten man er ferie- eller livsstilsrytter. Det fremgår af tabel 25 ovenfor, idet kun 16% deltog i rideaktiviteter alene. Multiple choice spørgsmålet tillod en andel af rideturisterne at svare både *vi rider flere sammen* og *vi er en familie*. Heraf svarer langt de fleste, nemlig 62%, at de bl.a. rider flere sammen. 33% bruger turistridningen som en familieaktivitet, og heraf består over halvdelen af ferieryttere, som rider et par timer eller bruger en enkelt dag på ridning (tabel 24). Den anden halvdel består af livsstilsryttere, som netop har valgt ridning som den primære aktivitet på familieferien. De mange livsstilsryttere er i høj grad drivkraften i rideturismen med deres høje betalingsvillighed, tilbagevendelseskvotient og anbefalingsgrad. Det er denne gruppe, som skaber grobund for, at mindre børn og ferieryttere kan opleve ridning og muligvis udvikle sig til livsstilsryttere via rideturisme.

8. Ridentierne i Ringkøbing-Skjern Kommune

Hvordan er de nu, og hvordan skal de være?

Sammen med gode overnatnings- og opstaldningsmuligheder er tilgængelige og sammenhængende rideruter samt markedsføring afgørende for rytterproduktets udvikling. Som en del af spørgeskemaundersøgelsen bad vi rideturisterne evaluere kommunens ridentier.

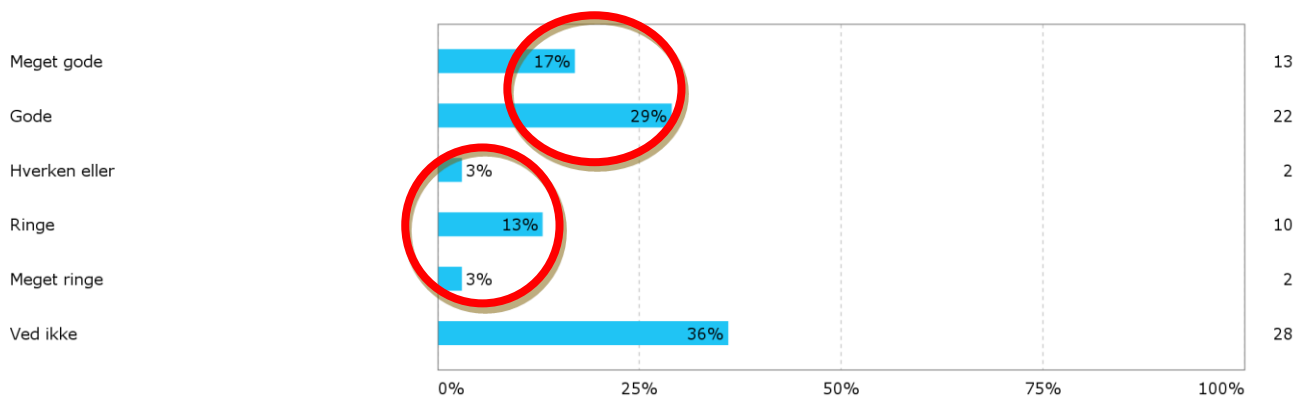
Jf. boks 4 er det tydeligt, at gæsterne ønsker flere sammenhængende rideruter, som giver mulighed for at ride sløjfer, og stier som er synlige både i landskabet, på internettet og som kortmateriale.

Hvordan kan mulighederne for længere, sammenhængende rideruter blive bedre?

- *Bedre samarbejde med diverse landsforbund/lokalforeninger.*
- *Flere 10 km.-ruter, så man ikke skal ride meget langt for at undgå at ride samme vej tilbage.*
- *Hjemmeside oversigt over folde og rastepladser mv.*
- *Online kort, som skal kombineres med info på papir, da internettet er dårligt mange steder.*
- *Lægge mapper og brochurer over de forskellige ridemuligheder i sommerhusene og en liste med dyrlæger osv.*
- *Flere standere til kort over ridentier.*
- *Udearbejde et betalingsridekort, hvis det er en måde, hvorpå der kan komme flere rideruter.*
- *Ledetråde til ryttere i form af brochurer, internettet osv.*
- *Sammenhængende netværk af ridentier over store områder er vigtigt.*
- *Vi red for meget på grus og asfalt.*
- *Bedre skiltning, mere synlighed.*
- *Man burde undersøgte rideruterne bedre, så det giver muligheder for skønne ferieoplevelser.*
- *Der er ingen markeringer, det skal der være!*
- *Der mangler ruter langs fjorden.*

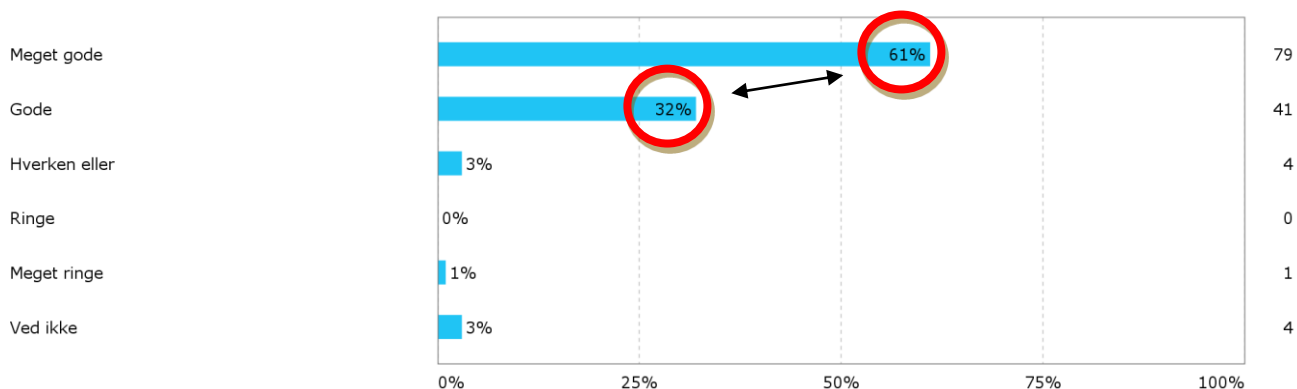
Boks 4

Hvis du rider længere ture: Hvordan er mulighederne for at finde gode sammenhængende rideruter?

Tabel 26

Hvordan er de rideruter, du har redet?

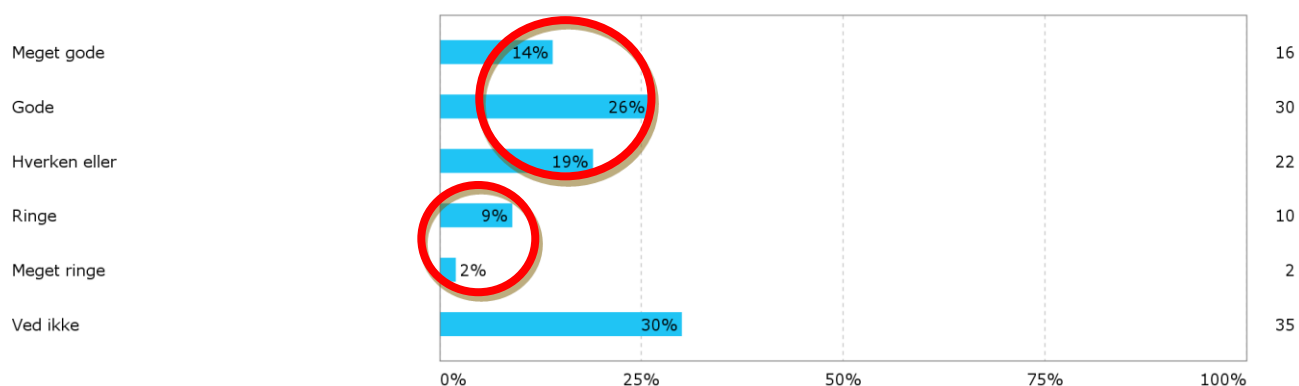

Tabel 27

Knap halvdelen af gæsterne, som rider længere ture, er tilfredse med mulighederne for at finde gode, sammenhængende rideruter (tabel 26). En betragtelig andel på 36% svarer *ved ikke*, hvilket atter må relateres til de mange guidede ture, som fritager turisten for at finde ruterne selv. Ca. 20% vurderer rideruternes sammenhængsevne som værende utilfredsstillende, og turisternes generelle vurdering af riderutenettet må konstateres at være utilfredsstillende.

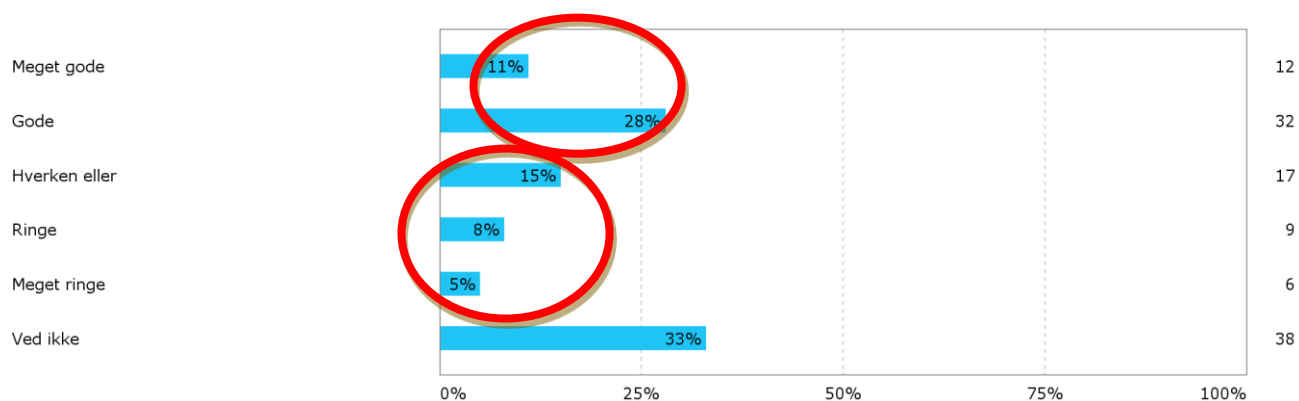
Til gengæld lever kvaliteten af de eksisterende ridestier i høj grad op til gæsternes ønsker. 93% har vurderet selve rideruterne som værende *gode* og fortrinsvis *meget gode* (tabel 27). Her henvises til rideturisternes mange positive udsagn i boks 3, som beskriver påskønnelsen af den smukke, vestjyske natur og ikke mindst Vesterhavet. Områdets natur er højt skattet blandt nærværende analyses målgruppe, og det må atter pointeres, at adgang hertil er fuldstændig afgørende for at skabe vækst på området.

Hvordan er skiltningen af rideruterne?

Tabel 28

Hvordan er markedsføring af rideruterne?

Tabel 29

Skiltningen af ruterne er medvirkende til, hvorvidt de bruges og vedligeholdes. Langt de fleste ruter består af trampede stier; ridestier. For at forhindre stierne i at gro til kræves det, at de benyttes med jævne mellemrum. Hvis stierne er umarkerede, skaber det usikkerhed blandt rytterne om, hvorvidt de må færdes på stien, og man risikerer, at rytterne forlader ridestien til fordel for andre ikke egnede stier. Skiltning og markering af ridespor, hestenedgange i klitterne og hestestrände er derfor en vigtig indsats for at etablere rideturismens basisprodukt og vedligeholde rutenettet. Nærværende analyse tager udgangspunkt i Naturstyrelsens beskrivelse af ridestier udformet som trampespor, idet trampespor er den mindst ressourcekrævende anlægsform:

Gode stier til ridning forudsætter i langt de fleste tilfælde ikke et egentligt anlæg, men kun tilstedeværelsen af et disponibelt areal til ridespor. Vedligeholdelsen af ridespor er begrænset, og det er en billig måde at skabe flere ridemuligheder på.

Etablering af ridespor består i at fjerne eksisterende vegetation og afmærke ruten. Yderligere anlægsarbejde er ikke nødvendigt. Ridespor etableres på det naturlige bundmateriale, og der foretages således ikke en egentlig behandling af jordbunden inden ridning.

I sin mest simple form er en god sti til ridning blot et ridespor i form af et trampet jordspor på ca. 50 cm's bredde. Fritrumsprofilen bør være mindst 1,5 m i bredden og 3 m i højden. Der er også mulighed for at lave bredere ridespor, hvor flere ryttere kan ride ved siden af hinanden.

Den væsentligste vedligeholdelse af ridespor består i at fjerne grene op til 3 m højde, vedligeholde afmærkningen af ruten samt slå græsset og eventuel anden vegetation et par gange årligt.

Hestenes ridt generes ikke af højt græs, men tilgroning med brombær o.l. kan blive et problem, hvor den normale ridning ikke er tilstrækkeligt til at holde det naturligt nede, og kan i sådanne tilfælde kræve slåning et par gange om året.

(Etablering af ridestier i naturen - sådan! 2009: 8)

Vinterlejegård, Dejbjerg Ridecenter og Søndervig Ranch efterspørger skiltning i deres områder af kommunen. Louise Lodberg forklarer, at de få men unødvendige konflikter Søndervig Ranch oplever med enkelte sommerhusejere, skyldes manglende markering af tilladt ridning på private fællesveje. Hvis kommunen kan opnå samtykke blandt grundejerne langs en privat fællesvej, er ridning tilladt på den pågældende strækning. Private fællesveje og markveje kan være en passage til at skabe sammenhæng mellem offentlige arealer. Louise Lodberg pointerer, at skilte ligeledes modner den ubegrundede modstand mod ryttere til en gensidig respekt, idet skiltene synligt fremmer rytternes rettigheder i landskabet. Skiltningen bør være ens i hele kommunen og bero på principperne i vejvisning:

"Vejvisningssystemet for cyklister, ridende og vandrere består af en langsgående afmærkning, hvorved menes, at vejvisningen kun ses, når man er på den pågældende rute". Er der ingen vejvisning, skal man fortsætte ligeud.

(Vejregler for vejvisning på cykel-, ride- og vandreruter 2008)

40% af gæsterne svarer, at skiltningen af rideruterne er *god* eller *meget god* (tabel 28). 30% vurderer skiltningen som utilfredsstillende, og den resterende andel svarer *ved ikke*. Ligesom rideruternes sammenhængsevne lever markeringen af dem ikke op til rytternes behov, idet de to parametre har indflydelse på hinanden.

Tryghed er, som tidligere nævnt, en vigtig faktor for kvaliteten af en rideferie. Rideruterne bør derfor anlægges med mindst mulig kontakt til motordreven trafik. Da hesten er et flugtdyr, kan den ligeledes reagere på cykler, idet cyklister er lydløse og ofte lige bag hesten, før de giver sig til kende (Naturturisme I/S, 2009). For at skabe de bedste forudsætninger for rideturismen i kommunen bør man derfor anlægge ridespor afsides hjultrafikanter og fortrinsvist i forbindelse med vandreruter.

Ridesporene kan dog anlægges parallelt med cykelstier, således at equipager og cyklister ikke kommer i umiddelbar nærhed af hinanden og undgår at dele den samme sti. De steder kommunen allerede har etableret en passage i form af cykelsti – fx drivvejen - bør man i videst muligt omfang anvende de eksisterende ruter og tilknytte et markeret trampespor parallelt med cykelstien. Al kontakt med motordreven trafik bør af sikkerhedsmæssige årsager minimeres og begrænses til de steder, hvor ridesporene er nødsaget til at krydse trafikeret vej for at skabe sammenhæng i rutenettet.

Eksisterende ridestier, private og erhvervsdrivende stalde samt ridecentre bør tilgodeses ifm. ruteplanlægningen, således at der skabes direkte forbindelse fra de forskellige gårde til rutenettet. Gode ridemuligheder direkte fra boligen eller den virksomhedsdrivende hestegård er afgørende for, at ruterne bliver brugt og vedligeholdt. For private har direkte adgang til ridning i naturen stor tiltrækningskraft og påvirker bosætningspotentiallet blandt hesteejere.

Tabel 29 viser, at markedsføringen af rideruterne overordnet set er utilfredsstillende på samme niveau som skiltningen. Man kan med fordel lade sig inspirere af Nationalpark Thy og Riderute Sydfyn, som hver især har lanceret en hjemmeside med hø-hoteller, information om rytteradfærd, køb af ridekort samt person- og bagagetransport samlet på én hjemmeside¹³. En sådan hjemmeside vedr. ridning i Ringkøbing-Skjern Kommune skal være tilgængelig på dansk, engelsk og tysk og kan med fordel tilknyttes www.hvidesande.dk og drives herfra. Et ridekort til hele kommunen kan medfinansiere en sådan hjemmeside, men det frarådes af hensyn til besøgstallet (Naturturisme I/S,

¹³ www.riderute.sydfyn.dk og www.riderutenthly.dk.

2009 og Ridepolitisk redegørelse 2012). Kommunens eget kort, Stifinderen, men også Friluftsguiden.dk og udnaturen.dk er oplagte markedsføringskanaler. Ditte Staun, udviklingskonsulent i Skive Kommune, har arbejdet for at forbedre bosætnings- og turismepotentialet blandt ryttere i Salling-området. På spørgsmålet, om der er efterspørgsel på ridemuligheder i naturen, svarer hun:

Ja, det er der. Og når stierne er der – og – meget vigtigt – markedsføres – så stiger efterspørgslen med kendskabet.

Etableringen af rideruter skal derfor i sagens natur understøttes af målgruppeorienteret markedsføring. Herudover er der stor støtte at hente i de lokale rideklubber og foreninger i kommunen, som tæller Ringkøbing Rideklub, No Rideklub, Skjern Rideklub, Spjald og Omegns Rideklub og ikke mindst islænderklubben Skári, som er meget aktiv ud i landskabet¹⁴. Ud over at vedligeholde ridestierne via benyttelse er der bred opbakning fra rytterfolket i de mange foreninger til vedligeholdelse i form af rydning og træfældning. Kim Clausen, indehaver af Dejbjerg Ridecenter, fastslår, i kraft af sit årelange arbejde inden for Dansk Islænderhesteforening som fhv. formand i lokalklubben Skári og medlem af DI's naturudvalg, at de lokale brugere er motiverede for at vedligeholde ridestierne i den udstrækning, de selv har lov at bruge dem.

Dansk Islænderhesteforening, og herunder Kim Clausens mangeårige indsats for at skabe adgang til naturen for skovtursryttere, er blot ét eksempel ud af mange på, hvor stort behovet er for flere og bedre ridestier på landsplan. I 2009 nedsatte Frilandsrådet en arbejdsgruppe bestående af en repræsentant fra Friluftsrådet, Danmarks Idræts Forbund, Dansk Rideforbund og Dansk Islænderhesteforening med henblik på at udvikle en ridepolitisk redegørelse og fremme naturridning (Ridepolitisk redegørelse 2012). I den ridepolitiske redegørelse side 9 opsummeres den tilstand, som til stadighed gør sig gældende i langt de fleste områder af Danmark.

Det er ikke kun i de private skove, at rytterne har vanskelige forhold også i andre situationer kan det være problematisk at finde ridemuligheder. Veje og stier i det åbne land kan lukkes for ridning uden nærmere begrundelse. Ridning udelukkes i en række tilfælde fra rekreative stier. Kysten, hvor ridemulighederne som udgangspunkt er relativt gode, er ofte utilgængelig, hvorfor

¹⁴ <http://www.kultunaut.dk/perl/stedlist/type-kulturspot/?Area=Kulturregionen&StedNavn=ride>, november 2014.

ridemulighederne ikke kan udnyttes. Heste er i færdselslovens forstand at opfatte som en bil, hvorfor ryttere mange steder er henvist til at ride på kørebanen, selvom der sideløbende findes cykelstier.

Således er dette i høj grad også tilfældet i Ringkøbing-Skjern Kommune. Rapporten pointerer endvidere vigtigheden af at informere kommunens fastboende ryttere samt rideturisterne om korrekt adfærd og brug af ridestier i forbindelse med markedsføring, for herved at undgå konflikter med andre brugergrupper. Den ridepolitiske redegørelse henviser ligeledes til, at man bruger de lokale interessenter bestående af lokalkubber, private hesteejere og erhvervsaktører til at passe stierne.

Udgifterne til etablering af anlægget begrænser sig således til rydning og skiltning af ruterne, hvorefter vedligeholdelse og drift kan overgå til lokale brugere.

9. Perspektivering og potentialer

Hesteturisme er et relativt nyt fænomen i Nordeuropæisk sammenhæng og er tiltaget i sidste halvdel af forrige århundrede. Hvert år byder Island knap 150.000 rideturister velkomne, og 18% af øens besøgende rider på en islandsk hest i løbet af deres ferie¹⁵. Grundet vejrforholdene er rideturismen i Island begrænset til juni – august. Der rides derfor såkaldte *hesterejser*¹⁶ hele sommeren og kortere ture á 1-3 timers varighed i vinterhalvåret. Én times ridetur koster i omegnen af 300 kr. pr. person, to dages ridetur ud i naturen med overnatning undervejs koster ca. 3.200 kr. pr. person, og fire dages ridetur på samme vilkår koster 4.600 kr. pr. person (Ishestars hjemmeside¹⁷). Hesteturismen i Island tiltrækker et modent og betalingsvilligt publikum bestående af hovedsageligt livsstilsryttere fra andre nordiske lande – især Danmark og Tyskland - og den høje betalingsvillighed skyldes fascinationen af den hårdføre hesterace og Islands naturkræfter (Malskær 2013). Fascinationen af Island har dybe rødder i landets markedsføring af sig selv og deres heste som værende i pagt med naturen, utæmmet og oprindeligt. Dette kan være til inspiration for Ringkøbing-Skjern Kommune, som ønsker at markedsføre sig selv som Naturens Rige.

¹⁵

http://www.ferdamalastofa.is/static/files/ferdamalastofa/Frettamyndir/2014/mai/toursim_in_icland_infigf2014.pdf, november 2014.

¹⁶ En hesterejse består i, at en gruppe ryttere driver en hesteflok igennem landskabet og undervejs stopper for at skifte deres trætte rideheste ud med friske. Man overnatter primitivt i hytter og færdes i højlandet (Malskær 2013).

¹⁷ <http://eldhestar.is/information/pricelist/>, november 2014.

I 2010 nedsatte den islandske regering The Icelandic Tourist Board, som fik til formål at skabe vækst i landets turisme. Det gjorde boardet med slogans som "Iceland Naturally", "Pure. Natural. Unspoiled. Iceland" og "Iceland – not for everybody". Sidstnævnte slogans omvendte intention har siden vist sig at ramme plet hos en stor og betalingsvillig målgruppe, og markedsføringen af øen som en uberørt vildnatursoplevelse har øget landets besøgstal fra 2010-2013 med 18%¹⁸. Ringkøbing-Skjern Kommune tilbyder i høj grad lignende vildnatursoplevelser i en dansk kontekst. Med en ambition om at være "Naturens Rige" og turistkontorets slogan "Mærk Vesterhavet", "Ægthed. Nærvær. Passion." henvender Ringkøbing-Skjern Kommune sig til turisterne i samme tone, som Island har brugt til at markedsføre islandsk natur og rideturisme. Erhvervsaktørerne i kommunen tilbyder endvidere alle former for hesteracer samt hestemateriale af høj kvalitet. Det er således oplagt at efterkomme det stigende behov for autentisk, naturbaseret hesteturisme i kommunen, hvor virksomhederne kan tilbyde et billigere produkt af tilsvarende høj kvalitet, som er geografisk nemmere at tilgå (Malskær 2013). Kystturisterne efterspørger bedre overnatning og madoplevelser, hvilket taler til Ringkøbing-Skjerns fordel, idet det islandske rytterprodukt indebærer ringe komfort og fødevarer af middel kvalitet (Videnscenter for Kystturisme).

Undersøgelsen Hest i oplevelsesbaseret reiseliv fra 2013 omhandler mulighederne for at efterligne den islandske succes inden for kulturhistorisk rideturisme med udgangspunkt i Nordnorges lokale hesterace, Nordlandhest eller Lyngshesten. Rapporten viser, at der er et uudnyttet marked for rideturisme i Norge, og at rideturismeproduktet med held kan kombineres med fuglesafari, fiskeriturisme, kulturturisme osv. Rapporten fastslår endvidere, at rideturisme har et stort helårspotentiale, idet langturene hovedsageligt foregår sommer og efterår, mens der rides kortere ture i vinter- og forårssæsonen (Hind, Aanesen og Jørgensen 2013). Også på Færøerne er man via projektet NORA, som udvikler kulturhistoriebaseret hesteturisme i Norden, begyndt at tilbyde rideturisme med den færøske hest. Interessen på området er et tydeligt tegn på uudnyttede muligheder i kombinationen af kultur-, heste- og naturturisme i de nordiske lande – også uden brug af oprindelige hesteracer¹⁹. En sådan hestetrukken turismevekst er baseret på naturadgang, som tillader rytterne at komme helt tæt på og ud i naturen.

¹⁸ <http://www.ferdamalastofa.is/en/research-and-statistics/numbers-of-foreign-visitors>, november 2014.

¹⁹ <http://www.nora.fo/information/nyheder/nyhed/hestetrukket-vaekst-i-nordatlantisk-turisme/>, november 2014.

Bosætningspotentiale og andre erhverv

Flere kommuner har allerede satset på ride- og naturturisme, og kommunerne, Gribskov, Thisted, Skive, Svendborg, Vordingborg, Faaborg-Midtfyn, Lolland, Hjørring, Frederikshavn og Silkeborg har således etableret tværkommunale, sammenhængende rideruter med overnatningsmuligheder til rytter og hest. Rideruterne tilbydes via en hjemmeside, som skaber overblik over ruter og overnatningsstederne i henholdsvis Nationalpark Thy (www.riderutenthly.dk), Riderute i Nordvendsyssel (www.riderute.hjoerring.dk), Riderute Sydfyn (www.riderutersydfyn.dk) og Rideruten Lolland-Falster (www.riderutelolland-falster.dk).

Hele **hestesektoren har en total omsætning på 24,77 mia. kr.** og beskæftiger direkte og indirekte 20.849 personer. Det betyder, at **hver gang kommunen tiltrækker 10 heste, opstår knap et fuldtidsjob** (Madsen, Nielsen og Pedersen 2009: 52-58). Det være sig inden for træningsarbejde, turisme, salg af udstyr, heste som udviklingsstøtte for udfordrede børn og unge, landsbrugsprodukter, undervisning osv. En svensk analyse kaldet "Analyse af Hestnæring" fra 2001 udført af SLU, Sveriges Landbrugs Universitet, understøtter den danske analyses resultater. Tallene vejer tungt, når man ser på vækstpotentialet i Ringkøbing-Skjern Kommune. Ved at forbedre ridemulighederne for ryttere generelt skaber kommunen fokus på sig selv som et hestevenligt område og dermed omsætning inden for alle hesterelaterede brancher. Ridesporten trives endvidere i landområder med gode faciliteter til afholdelse af stævner inden for military, spring, dressur og gangartsridning, og i nabokommunen Herning afholdes VM for islandske heste 2015 med et forventet besøgstal på 10.000 gæster. Sammenhængskraften mellem sports-, turisme- og hobbyaktiviteter inden for hestebranchen bevirker, at aktiviteter inden for ét område øger aktivitetsniveauet på de resterende områder – også inden for andre områder af special interest turismen. Et eksempel på en værdikæde inden for alle tre områder er tegnekonkurrencen, som afholdes i HerningCentret inden Verdensmesterskaber for islandske heste, nemlig den 1.-2. august 2015. Her kan hobbyryttere, hesteinteresserede og nysgerrige forbipasserende møde tre islandske heste og vinde et gavekort til Søhøjlandets Ridecenter og Vedersø Ridecenter mens VM2015 promoveres.

Omsætningseffekten for andre erhverv inden for hestesektoren overstiger de 2,99 kr., som hesteturismen genererer pr. krone. Ridesporten, varer og tjenester samt avl og opdræt har en omsætningseffekt på henholdsvis 3,19 kr., 2,50 og 3,66 kr. Alle er de brancher, som ligeledes drager

økonomiske fordele af større råderum for ryttere i naturen. Her henvises bl.a. til de meget aktive salgs- og træningsstalde, der findes i kommunen, fx Team No, Sprettur Træningsstald, Debilmose Isheste, Maj-Brit Rønnov, Stutteri Svalegaarden og mange flere. Også efterskoler i – og udenfor kommunen med hestelinje som valgfag oplever større efterspørgsel end de kan imødekomme. Det fortæller Lis Steffensen, som underviser på islænderhestelinjen ved Husby Efterskole. Her har efterskolens elever mulighed for at ride i Husby Klitplantage, hvor Naturstyrelsen har anlagt 16 km ridesti. Fjordvang Ungdomsskole i Velling tilbyder ophold for alle hesteracer, og eleverne har mulighed for ridning ved Ringkøbing Fjord – dog ingen skiltede stier.

Nina og Kim Clausen, Dejbjerg Ridecenter, har haft hold med psykisk sårbare unge i rideterapeutiske forløb, hvilket tilbyder udsatte unge et alternativ til almen kommunale uddannelses- og behandlingstilbud. Nina Clausen fortæller, at den rideterapeutiske aktivitet, som bruger naturen og landskabet som en del af behandlingen, bliver begrænset af manglende ridetilladelse i Dejbjerg Plantage. Ridning langs asfaltvejene er yderst uhensigtsmæssigt, når man rider med angstprægede unge, idet de netop skal afspænde og turde stole på sine egne evner i den givne situation. Mødet med biler er en angstvækkende oplevelse for ryttere i almindelighed og i særdeleshed for psykisk udsatte. Også i denne sammenhæng afhænger såvel Dejbjerg Ridecenter som andre udbydere af hesterelaterede aktiviteter af naturadgang. Ridesportens alsidighed tiltrækker mange brugergrupper til kommunen herunder unge under uddannelse, hvilket er en udtalt del af kommunens vækstpolitik og –strategi 2013-2016.

Ringkøbing-Skjern Kommune har fire ejendomsmæglere: Estate Boligcenter Vestjylland, Danbolig Videbæk, EDC-mæglerne Ringkøbing og Nybolig Ringkøbing. Her oplever mæglerne, at ejendomme med muligheder for hestehold har en fordel, hvis man sammenligner med andre landejendomme. Lilian Horsholt fra Danbolig forklarer, at liggetiden kan være mere end ½ år, idet hesteejendomme vurderes højere og dermed henvender sig til en ressourcestærk målgruppe med interesse for heste. Denne gruppe er villig til at flytte sig rundt i landet efter billige hesteejendomme og hestevenlige naturområder.

Der, hvor faciliteterne er der i forvejen, er det nemmere at gå til for de fleste købere. Det er helt klart en fordel. Står man med en ejendom ud til en asfalteret landevej, kan den være svær at sælge, medmindre der er gode stalde og folde – så er der mange både virksomhedsejere og private, der er interesserede. Grundet prisen på hesteejendomme

er det ofte det modne publikum, som køber. Virksomhedsejere ser det som en fordel, at være synlige, mens private foretrækker tilbagetrukne ejendomme. Men hvis der er gode hesteforhold, er det ikke noget problem. Brian Andersen, Nybolig Ringkøbing.

Godsejer og projektmedejer af Riderute Sydfyn, Catharina Reventlow-Mourier, fortæller, at rideruten, udover at sælge ridekort og overnatninger, har medført enkelte tilflyttere. Marianne Christensen, som igennem Idrætsrådet har arbejdet for ridestier i Gribskov Kommune, påpeger ligeledes ridemulighedernes betydning for, hvor hesteejere bosætter sig i landet. Hun fortæller, at mange glemmer at undersøge, hvorvidt de må færdes i den skov, drømmeboligen ligger op ad, inden de køber. Ofte er det privat skov, og hesteejerne tvinges til at flytte hesten på rideskole igen for at få adgang til natur og det sociale fællesskab, som er essentielt for al ridning. I Ringkøbing-Skjern Kommune estimeres antallet af ryttere til knap tusind ryttere; et tal som øges ved at skabe bedre ridemuligheder for kommunens borgere (Ridepolitisk Redegørelse 2012). Rideturismens faciliteter bærer således et bosætningspotentiale blandt hesteejere.

Foto: Liv Malskær

10. anbefalinger

På baggrund af nærværende analyse anbefales følgende konkrete indsatser i prioriteret rækkefølge med henblik på at udvikle rideturismen i Ringkøbing-Skjern Kommune:

1. At man markedsfører Ringkøbing-Skjern Kommune som en hestevenlig kommune bl.a. via turistkontoret²⁰, danske – og tyske ridemagasiner²¹, Dansk Islænderhesteforening²², Naturstyrelsens hjemmeside²³ og Friluftsguiden²⁴ i overensstemmelse med Ringkøbing-Skjern Kommunes vision om at være Naturens Rige.
2. At der etableres en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter for rideturisterhvervet og øvrige interessenter i ridesporten. Arbejdsgruppen skal fungere rådgivende og etablere et netværk blandt lokale brugere, hvor foreninger, private og rideklubber kan samles og kommunikere samt koordinere drift og vedligehold af ruterne.
 - Arbejdsgruppen skal inddrages allerede i planlægningsfasen af riderutenettet for herigennem at forankre ejerskab og sikre relevant placering.
 - Arbejdsgruppen skal facilitere et bredt netværk inden for rytterkredse, hvor alle grupper skal have mulighed for at deltage i planlægningen og vedligehold af rutenettet.
 - Arbejdsgruppen skal være selvdreven og initiativtagende i forhold til at få de offentlige instanser i tale, så borgernes lokalkendskab, viden, behov og ønsker bliver drivkraften for samarbejdet med kommunen jvf. det nye borgersyn. Ringkøbing-Skjern Kommune 3.0 skal understøtte og udvikle borgerens ressourcer og behov, som beskrevet i ”Chefforums konklusioner vedr. Ringkøbing-Skjern Kommune 3.0” og ”Den Aktive Borger” udearbejdet af Morten Lassen.
3. At kommunen indhenter aftaler med de involverede lodsejere samt Naturstyrelsen og agerer mægler mellem arbejdsgruppens interesser ifm. ruteanlæggelse og de lodsejere, hvis ejendomme man ønsker at krydse eller arealoverdrage fra.

²⁰ www.hvidesande.dk

²¹ Fx Hestemagasinet (www.hestemagasinet.dk) og Das Islandpferde (www.islandpferdeportal.de)

²² www.islandshest.dk

²³ www.udinaturen.dk

²⁴ www.friluftsguiden.dk

4. At der anlægges sammenhængende og markerede rideruter, som giver adgang til og sammenhæng mellem statsejede og kommunale områder, hvor ridning er tilladt.
 - Ridesporet bør, i det omfang det er muligt, anlægges som et særskilt tracé men på oplagte strækninger knyttes til de eksisterende forbindelser som fx Drivvejen, Baggers Dæmning og relevante strækninger langs den nyetablerede cykelsti rundt om fjorden i ca. 50 cm bredde.
 - Ridesporene bør, i den udstrækning det er muligt, anlægges som en ride- vandresti, da de to brugergrupper i høj grad efterspørger samme afsides naturoplevelser og støttefaciliteter, og så flere kan drage nytte af det fælles tracé.
 - Ridesporene bør udelukkende krydse trafikerede veje i de tilfælde, hvor det er en betydningsfuld rutemæssig fordel og aldrig stærkt trafikerede veje.
 - Rutenettet skal etablere sammenhæng mellem ridestierne i Blåbjerg Plantage, Varde Kommune, og ridestierne i Husby Klitplantage, Holstebro Kommune.
 - Rutenettet bør i videst mulig omfang forbinde private og erhvervsdrivende stalde, ridecentre og hesteudlejere, så flest muligt får mest muligt ud af naturen. Transit-ridestier kan etableres via markveje, cykelstier og private fællesveje.
5. At rideruterne udlægges som trampede ridespor frem for anlagte ridestier med bundmateriale. Trampespor er billigere at etablere og vedligeholde, og rideturisterne i nærværende undersøgelse foretrækker trampede spor frem for fx grus og hårdt underlag.
 - De trampede ridespor bør suppleres med bundmateriale de steder, naturen ikke tillader et stabilt underlag, og lige broer, i de tilfælde rideruten afskæres af å- og vandløb.
6. At der langs den sammenhængende riderute udlægges kortere ridestier bestående af sløjfer på ca. 10-15 km længde, så lokale - og turryttere ikke behøver at ride samme vej hjem, som de rider ud.
7. At man i samarbejde med Naturstyrelsen udpeger hestenedgange til vandet i klitterne og en hestestrånd mellem Søndervig og Vedersø Klit, som kan benyttes af ryttere hele året.

8. At rideruterne tydeligt markeres med piktogrammer langs samtlige ridestier i skov, hede, klitterne og på stranden. Dette gøres ved, at hestens hoved er retningsgivende for rideruten og anbringes på pæle eller træer som vejviser i vejkryds og mindre sving.

9. At der etableres hvilefolde med adgang til vand på lange strækninger, hvor der er langt til næste hø-hotel eller shelterplads, samt rundt om fjorden. Der bør etableres hvilefolde ved de shelterpladser, som ligger i rideterrænet.
10. At der etableres én samlet digital informationskanal i form af en hjemmeside (fx www.hvidesande/ridestier.dk) indeholdende markedsføring, et digitalt kort, oversigt over hø-hoteller og hesteudlejere, code of conduct blandt ryttere, vendepladser og kontaktinformationer til beslagsmede, dyrlæger, foderbutikker og rideudstyrs forretninger mv.. Den digitale formidling bør involvere den lokale arbejdsgruppe, som kan agere fangearme for kommunens mange hesteaktører til videre markedsføring af siden.
- Her skal offentliggøres information på dansk, engelsk og tysk omhandlende, hvordan man holder ferie med sin egen hest i Ringkøbing-Skjern Kommune.
11. At der udarbejdes en folder på dansk, engelsk og tysk med kort over rideruterne, markeringer af hesterelaterede faciliteter, øvrige fællesfaciliteter, vendepladser, hø-hoteller, seværdigheder og code of conduct for ryttere.

11. Litteraturliste

CKT, Visit Danmark og Dansk Erhverv: (2012) "Fakta om dansk kystturisme".

Eva Steensig: "Ny-kulturturist", Lighthouse CPH Aps.

Fonnesbech-Sandberg, Martin (2013): "Turismens økonomiske betydning i Ringkøbing-Skjern", Visit Danmark for Ringkøbing Fjord Turisme.

Friluftsrådets Bestyrelse: (2012) "Ridepolitisk Redegørelse".

Gudlaugsson, Thorhallur og Magnússon, Gunnar: (2012) "North Atlantic island destinations in tourists' minds" i *"International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research"*, nr. 6:2, s. 114 – 123.

Hind, Liv Jorunn, Aanesen, Lise, og Jørgensen, Grete H.M.: (2013) "Hest i oplevelsesbasert reiseliv", *"Bioforsk Rapport"* vol. 8, nr. 174.

Kvistgaard Consulting og Firstmove: (2008) "Hesteturisme i Region Midt: Oversigt over situationen i Region Midtjylland anno september 2008".

Larsen, Jens Erik: "Nye regler om vejvisning på rideruter", Dansk Islænderhesteforening.

Malskær, Liv Mørch: (2013) "Knapinn á hestbaki er kóngur um stund: et antropologisk studie af turist-hesterejser i Island", Aarhus Universitet.

Madsen, Carsten Bech, Nielsen, Lars Bråd og Petersen, Chris Hommeltoft: (2009) "Analyse af hestsektorens samfundsøkonomiske betydning i Danmark", Dansk Landsbrugsrådgivning – Landscentret, Heste.

Naturudvalget, Dansk Islænderhesteforening: "Guide til gode ridespor".

Naturturisme I/S: (2009) "Etablering af ridestier i naturen – sådan!".

Sæþórsdóttir, Anna Dóra, C. Michael Hall & Jarkko Saarinen: (2011) Making wilderness: tourism and the history of the wilderness idea in Iceland, *"Polar Geography"*, 34:4, 249-273.

Vejregelforslaget: (2008) "Vejregler for vejvisning på cykel-, ride- og vandreruter".

VisitDenmark: (2011) "Turistundersøgelsen".

Links

www.sns.dk
www.denstoredanske.dk
www.dosb.de
www.germany.info
www.ckt.dk
www.jyllands-posten.dk
www.hestevognsferie.com
www.moeborg-hestecenter.dk
www.samsoe-hestevogne.dk
www.visitdanmark.dk
www.ferdamalastofa.is
www.hvidesande.dk
www.udinaturen.dk
www.friluftguiden.dk
www.riderutesydfyn.dk
www.riderutenthy.dk
www.eldhestar.is
www.nora.fo
www.staldtanholm.dk

Tak til Helle Rask og Louise Lodberg for lån af billeder.